

Skolkuratorers upplevelser av att vara ett stöd för barn som upplevt våld i hemmet

- School counselors' experiences of supporting children who have experienced domestic violence

Rebecca Jozic & Madeleine Ytterstedt

Examensarbete i socialt arbete och socialpedagogik 15 Hp

Socialpedagogiska programmet, 2022

Institutionen för individ och samhälle

Vårterminen 2022

Examinator: Anna Henriksen

Sammanfattning

Barn som upplever våld i hemmet ses som ett samhällsproblem då det kan leda till negativa konsekvenser för både individ och samhälle. Det uppges finnas ett stort mörkertal kring barn som utsätts för våld i hemmet. Skolplikten i Sverige gör att de flesta barn spenderar mycket tid i skolan vilket ger skolkuratorerna en chans att upptäcka och arbeta med dem. Tidigare forskning belyser att bristen på kunskap kan ha stor påverkan för barnen, att skolans arbete är en viktig del, att skolkuratorns roll är komplex. Det är viktigt att barn får prata om sina upplevelser och relationsskapandet är en stor del i att kunna ge stöd.

Studien syftade till att undersöka skolkuratorers upplevelser av mötet med barn som misstänks uppleva eller har upplevt våld i hemmet. Syftet var även att undersöka hur skolkuratorer upplever sina möjligheter att stötta dessa barn genom socialpedagogiskt arbete. Utifrån en kvalitativ ansats har vi utfört fem semistrukturerade intervjuer med skolkuratorer från olika delar av Sverige, dessa arbetade med barn mellan åldrarna 6 och 19. Alla hade högskoleutbildning som var relevant inom socialt arbete. Resultatet visade att många av dem arbetade på likvärdigt sätt i mötet med dessa barn. Skolkuratorernas upplevelser av vad som var betydelsefullt för att genom socialpedagogiskt arbete stötta dessa barn beskrevs likvärdigt. Det som framkom viktigt var, tillgänglighet, ärlighet, relationsskapande, kunskap, förståelse och att utgå från barnet. I diskussionen kom det fram att skolkuratorerna arbetar likvärdigt och mycket med relation och tillgänglighet. Det betydelsefulla var att vara tydlig med sina intensioner för trygghetsskapande. De hinder vi förväntade oss upplevde skolkuratorerna inte som hinder. Däremot kunde sekretessen vara ett hinder om det inte fanns samtycke.

Nyckelord: (Våld i hemmet, våld i nära relation, skolkurator, skolkuratorers perspektiv, barns utsatthet, delaktighet)

Förord

Vi vill tacka vår handledare Lisbeth Eriksson. Du har vart ett stort stöd för oss under skrivprocessen. Du har med dina värdefulla kommentarer och reflektioner fått oss att utvecklas och utmana oss själva. Tack för ditt stöd!

Innehållsförteckning

Inledning	1
Begreppsförklaringar	2
Barn som upplever våld i hemmet och i nära relation	2
Syfte och frågeställningar	3
Tidigare forskning.....	3
Barn som upplever våld i hemmet och i nära relation ... Fel! Bokmärket är inte definierat.	
Skolans arbete för barn som utsätts för våld.....	3
Kurators roll	4
Samtalets betydelse.....	4
Relationens betydelse.....	5
Etik och moral centralt inom kurators arbete med utsatta barn	6
Skolkurators handlingsutrymme	7
Teoretiska utgångspunkter	8
Relation som perspektiv.....	8
Relation ur ett socialpedagogiskt perspektiv	9
Delaktighet - Roger Harts delaktighetsstege.....	10
Delaktighet - Harry Shiers delaktighetsmodell.....	10
Delaktighet ur ett socialpedagogiskt perspektiv	11
Metod	11
Val av ansats och datainsamlingsmetod	11
Urval	12
Genomförande.....	13
Bearbetning och analys	15
Etiska aspekter	16
Validitet och reliabilitet	17
Generaliserbarhet	18
Litteratursökning.....	18
Resultat och analys	19
Skolkurators roll.....	20
Viktigt att prata om.....	20
Att lägga ett pussel av små detaljer	21
samverkan och stöd i sin roll som skolkurator	22
Barns utsatthet.....	24
Rädsla för att berätta.....	24
Barn vill berätta	25
Barns behov av bekräftelse.....	26

Att finnas för barnen	28
Tillgänglighet och relation.....	28
Trygghet.....	30
Förutsättningar för barns delaktighet	31
Tydlighet och ärlighet.....	31
Förutsägbarhet	34
Sammanfattning av resultat.....	36
Diskussion.....	37
Kritiska reflektioner	40
Implikationer för socialt arbete och socialpedagogik	40
Vidare forskning	41
Litteraturförteckning	42
Bilagor	
Bilaga 1 – Informationsbrev	
Bilaga 2 – Samtycke	
Bilaga 3 – Intervjuguide	

Inledning

Barn som lever i hem där det förekommer våld kan uppleva skolan som en av de få platserna att känna sig trygga på. Brå (2014) redogör i sin kartläggning om våld i nära relation att ungefär 150 000 barn lever i familjer där den ena föräldern blivit utsatt för våld. Det är oftast mamman som blivit fysiskt eller psykiskt misshandlad av mannen (Brå, 2014). Regeringskansliet (Dir. 2021:70) beräknar att ungefär 200 000 barn i Sverige lever i hem där våld eller andra former av övergrepp förekommer. Våldet kan vara riktat direkt mot barnet eller mot andra i familjen. Eriksson m.fl. (2020) redogör för att våld i hemmet och i nära relation är ett folkhälsoproblem som allvarligt påverkar livskvaliteten för de som berörs. Våld i hemmet är ett samhällsproblem och kan få konsekvenser för både samhälle och individer på både lång och kort sikt (Eriksson m.fl. 2020). Vi ser det här som viktigt att undersöka eftersom det är ett problem som av olika orsaker dessutom ofta är svårt att upptäcka.

Barn som växer upp i familjer där våld förekommer lär sig att förhålla sig till familjens regler och normer, även när det innebär att anpassa sig till våld och andra övergrepp (SOU 2019:32). Den utsatthet som barnen befinner sig i kan få konsekvenser för barnets psykosociala utveckling på både kort och lång sikt (SOU 2019:32). De negativa effekterna av våldet kan påverka barnets förmåga att skapa nya relationer och leda till social isolering och ensamhet (SOU 2019:32). Det kan även leda till depression, koncentrationssvårigheter, skuld, skamkänslor, ångest, sömn och -ätstörningar (SOU 2019:32). Att upptäcka barn som upplever våld i hemmet är svårt och det misstänks finnas ett stort mörkertal (SOU 2019:32). Få barn berättar för någon i sin omgivning om det våld de upplever i hemmet, ännu färre berättar för en professionell (Noble, Moore & McArthur, 2020). De barn som inte berättat för någon har i många fall visats söka tröst och stöd hos husdjur och i lägre åldrar nallar (Noble, Moore & McArthur, 2020). För barn som lever i hem där det utövas våld kan viljan att berätta stoppas av rädsla för de konsekvenser det kan leda till för både barnet och andra i familjen (Noble, Moore & McArthur, 2020). Barn kan även uppleva hinder i att berätta om sina erfarenheter då de upplever att det inte finns tillgängliga vuxna som vill lyssna (Noble, Moore & McArthur, 2020). De beskriver även att barn kan hindras från att berätta om sin utsatthet då de upplever skam och känslan av att vara en börda för andra. För barn som upplever våld i hemmet så kan en utomstående ha en betydande roll för att våga bryta tystnaden.

Barn och unga har ett behov av att prata om sina erfarenheter och känner ofta en vilja att prata om våldet de upplevt eller upplever. Att få prata om upplevelser av våldet har visat sig vara förebyggande mot att utveckla beteendeproblematik och posttraumatiskt stressymptom (SOU 2019:32). För barn som upplever våld i hemmet är det speciellt viktigt att det sociala nätverket förhåller sig förstående till barnets position och utsatthet. Det är betydelsefullt att stöd finns tillgängligt för barnet och att vuxna bidrar med information (Eriksson m.fl. 2020). Noble, Moore och McArthur (2020) redogör för att barn behöver känna sig lyssnade på. De har ett behov av att berätta för vuxna och behöver veta att de finns tillgängliga som stöd (Noble, Moore & McArthur, 2020). Vuxna behöver reagera på barns utsatthet och deras berättelser om våldet, de behöver också stötta barnen att förstå sin situation.

De flesta barn befinner sig i skolan vilket gör det till en plats där professionella med stor sannolikhet kommer möta barn som har upplevt eller upplever våld i hemmet (Pepler, Catallo & Moore, 2000). Eriksson m.fl. (2020) redogör att en kurator kan ha en betydande roll för utsatta barn i skolan genom att kontinuerligt finnas tillgänglig som samtalsstöd. Harbola (2021) redogör att skolan kan möjliggöra för goda relationer, vilket är speciellt viktigt för unga utsatta då de i hemmet ofta upplever ambivalenta otrygga relationer. Dessa barn har ett extra stort behov av att få känna tillit och trygghet till en vuxen inom skolan. Kuratorn ingår i skolans elevhälsa vilket innefattar medicinska, psykosociala, psykologiska och specialpedagogiska insatser (SOU 2019:32). Elevhälsan ska utgå från barnperspektivet utifrån FN:s barnkonvention 3:e artikel (SFS 2018:1197) vilket innebär att alla beslut och åtgärder som rör barn alltid ska utgå från barnets bästa. Vid misstanke om att ett barn far illa eller riskerar att fara illa har alla anställda inom skolan skyldighet att anmäla till socialtjänsten (SFS 2001:453, kap. 14 §1). Utöver de skyldigheter och riktlinjer som en kurator ska förhålla sig till, så är en central roll att finnas som samtalsstöd och stöd i elevens relation till andra barn/unga (SOU 2019:32). Skolkuratorer kan erbjuda psykosocialt stöd och finns för att möta och stötta barnen i deras utveckling (Harbola, 2021). Det är en aspekt som visar på att skolan kan vara en trygg plats och skolkuratorn en viktig person för barn som upplever våld.

Barn som upplevt våld i hemmet kan känna sig annorlunda än andra, de kan ha känslan av att inte passa in (Berger, Chionh & Miko, 2021). Känslan av att inte passa in kan leda till utanförskap vilket kan förebyggas genom pedagogiska metoder inom skolan. Utifrån ett socialpedagogiskt perspektiv är det viktigt att integrera människor som riskerar att hamna utanför gemenskapen i samhället (Madsen, 2001). Vi anser att skolkuratorer i relation till barn som upplever våld i hemmet är ett socialpedagogiskt område. De har möjlighet att stötta barn genom att tillföra kunskap, något som ökar barnets möjlighet att utveckla egna resurser för att skapa sunda relationer. Carroll och Minkler (2000) beskriver en av Freires metoder som handlar om att göra individer delaktiga genom att själva reflektera och identifiera sin situation utifrån olika perspektiv. Skolkuratorn är betydelsefull ur ett socialpedagogiskt perspektiv för att stärka barnets egna resurser för att inte hamna utanför den sociala gemenskapen. Syftet med studien är att undersöka skolkuratorers upplevelser av att möta barn som upplever våld i hemmet, även förstå hur de utifrån sin profession kan vara ett stöd för dessa barn. Studien undersöker även relationens betydelse utifrån ett socialpedagogiskt perspektiv.

Begreppsförklaring

Våld i hemmet och våld i nära relation

Barns upplevelser av våld i hemmet är ett komplext område och i studien har vi valt att utgå från Socialstyrelsens (2021) definition av våld som innefattar våld i nära relation, våld i hemmet, att bli direkt utsatt för våld och även bevittna våld. Hela nedanstående stycke och redogörelse för begreppets betydelse är utifrån Socialstyrelsens (2021) redogörelse. Att endast Socialstyrelsens definition används är för att deras redogörelse ringar in och omfattar det som upplevs ha betydelse för studien. Våld definieras olika både inom forskning och inom olika professioner. Våld kan innefatta psykiskt våld vilket handlar om kränkningar, tvång,

trakasserier, försummelse och att tvingas bevittna eller leva i en miljö där våld utövas mot någon annan. Det innefattar även fysiskt och sexuellt våld, oavsett vilken form av våldshandling det gäller så kan det ske regelbundet eller vid enstaka tillfälle. I studien kommer begreppen våld i hemmet och våld i nära relation att användas synonymt.

Syfte och frågeställningar

Syfte

Syftet med studien är att undersöka skolkuratorers upplevelser av mötet med barn som misstänks uppleva eller har upplevt våld i hemmet. Även undersöka hur skolkuratorer upplever sina möjligheter att stötta dessa barn genom socialpedagogiskt arbete.

Frågeställningar

- Hur arbetar skolkuratorer med barn som misstänks uppleva eller tidigare upplevt våld i hemmet?
- Vilka hinder och möjligheter upplever skolkuratorer i mötet med barn som misstänks ha upplevt eller upplever våld i hemmet?
- Vad anser skolkuratorer vara betydelsefullt för att kunna vara ett stöd för dessa barn?

Tidigare forskning

Barn som upplever våld i hemmet och i nära relation

Barn som ständigt upplever stress och oro över familjesituationen kan uppleva känslomässiga svårigheter som påverkar förmågan att reglera känslor i olika miljöer (Berger, Chionh & Miko, 2021). Det finns en oro hos professionella inom skolan att kunskapsbristen kring de svårigheter barn som upplevt våld i hemmet kan utveckla. Detta kan misstolkas som utmanande beteende (Berger, Chionh & Miko, 2021). Bristen på kunskap kring hur barn påverkas av våldet kan leda till att barnets utmanande beteende bestraffas och bestraffning leder i många fall till att barnets upplevelser och beteende förvärras (Berger, Chionh & Miko, 2021). Tidigare forskning redogör för hur barn på olika sätt påverkas av att utsättas och uppleva våld i hemmet vilket är relevant för studien. Även om det är internationell forskning så är den viktig att ha med i studien då de visar att hur barn påverkas av våld är av stor vikt för professionella i skolan att ha kunskap kring. Att utsättas eller uppleva våld i hemmet kan leda till bestående problematik i relationer till andra människor. Det kan även skada livskvaliteten på det relationella och sociala planet. Våld inom familjen leder ofta till negativa konsekvenser för barnets utveckling, och barnen löper stor risk att utveckla känslomässiga problem som ångest, depression och relationsproblematik (Källström & Thunberg, 2019).

Skolans arbete för barn som utsätts för våld

Skolan har en betydelsefull position för barn som utsätts för våld i hemmet då professionella dagligen möter dessa barn. I Sverige har alla barn skolplikt enligt skollagen (SFS 2010:800) vilket gör skolan till ett aktuellt och relevant område att fokusera på. Professionella inom skolan har en unik position för att upptäcka och rapportera om barn som upplever våld i hemmet, och

för att möjliggöra för socialtjänsten att ingripa och förbättra barnets situation (Forsner m.fl. 2021). Skolan kan erbjuda en skyddande roll för barn som upplevt eller utsatts för våld i hemmet. Den omfattande tid som barn spenderar i skolan möjliggör för professionella att möta utsatta barn och skapa betydelsefulla relationer med tillit och trygghet (Berger, Chionh & Miko, 2021). Det är speciellt viktigt att professionella inom skolan har tillräcklig kunskap om hur våld i hemmet påverkar barn och hur detta kan visa sig för att på bästa sätt kunna möta dessa barn (Berger, Chionh & Miko, 2021). Då barn spenderar mycket tid i skolan ökar det chansen för professionella att reagera och uppmärksamma avvikande beteende som i vissa fall är konsekvenser av våld i hemmet (Berger & Samuel, 2020). Det är svårt att upptäcka barn som lever i otrygga hem, men i vissa fall kan det visa sig genom förändrade skolresultat och svårigheter med sociala relationer och kamratskap (Skolverket, 2021). Inom skolan har rektorn en betydande roll för hur arbetet med barn som utsatts för våld i hemmet prioriteras. Rektorn styr till viss del uppdragsbeskrivningen och avgör vilka utbildningar och områden skolan ska satsa på (Berger, Chionh & Miko, 2021). Skolan som en betydelsefull arena att upptäcka och möta barn som utsatts för våld i hemmet beskrivs både i internationell och svensk forskning.

Kurators roll

I skolan är det kuratorer som i huvudsak arbetar med socialpedagogiskt arbete vilket gör deras roll och arbete i relation till barn som upplever våld relevant att undersöka. Skolkuratorer har en komplex och varierande roll genom att bland annat stötta elever med de sociala och emotionella behoven och i den akademiska utvecklingen (Havlik m.fl. 2019). Stödet handlar dessutom om att uppmärksamma och vägleda barn för att minska psykosociala svårigheter och hjälpa barn att utveckla sina egna sociala förmågor (Harbola, 2021). När skolan ska erbjuda stöd till utsatta barn involveras bland annat elevhälsan (Skolverket, 2021). Elevhälsan innefattar skolläkare, skolsköterska, psykolog, kurator och personal med specialpedagogisk kompetens (Skolverket, 2022). Elevhälsan ser olika ut beroende skolans förutsättningar och det finns inget krav på att alla professioner inom elevhälsoteamet ska finnas på plats, det ska däremot finnas personal med den kompetens som behövs för att barnen ska få de insatser de har behov av (Skolverket, 2022). Elevhälsoteamet har inom skolsystemet det centrala ansvaret och kunskapen om elevers psykiska hälsa. Det krävs specialiserad kunskap kring det område som är aktuellt för de barn professionella möter (Berger & Samuel, 2020). Studien syftar till att undersöka hur skolkuratorer möter och arbetar med barn som upplevt våld i hemmet. Avsikten är även att undersöka om det finns specifika förhållningssätt i mötet med dessa barn utifrån de effekter våldet kan få på barnets psykosociala utveckling.

Samtalets betydelse

Samtalet har visats vara speciellt betydelsefullt för barn som upplever våld. Genom att få prata med andra om negativa upplevelser minskar risken för att hålla negativa känslor och upplevelser inom sig, då negativ självreflektion oftast ökar i tystnad. I samtal med andra ökar möjligheter för förståelse för sin utsatta roll. Barn som är eller har varit utsatta för våld i hemmet kan genom att få prata om sina upplevelser minska risken för de negativa effekter våldet kan leda till (Eriksson m.fl. 2020). Vissa barn uppfattas utåt sett inte speciellt påverkade av tidigare erfarenheter vilket sällan stämmer (Eriksson m.fl. 2020). De flesta barn som utsatts och upplevt våld i hemmet har behov av att prata om sina erfarenheter, dels för att förstå sina egna känslor,

dels för att ta del av andras reaktioner i relation till våldet (Eriksson m.fl. 2020). Barn bör inte ses som passiva individer i familjevåld, barnets aktörskap är betydelsefullt för hur tidigare erfarenheter i fortsättningen kommer påverka barnets utveckling och mående (Källström & Thunberg, 2019). I samtal kan förståelse för tidigare erfarenheter uppstå, att få prata med en kurator om sina erfarenheter kan minska risken för fortsatta problem utifrån sina upplevelser av våldet (Källström & Thunberg, 2019). Det framgår ett tydligt mönster i forskning kring att regelbunden kontakt med kuratorer kan skapa trygghet. Dessa barn har behov av att bli lyssnade på och förstådda. Att få prata om de våld som barnen upplevt har visat sig vara en betydelsefull erfarenhet, även om det i samtalet upplevts ansträngande och jobbigt (Källström & Thunberg, 2019).

För barn som upplever våld i hemmet kan en utomstående ha en betydande roll för att våga bryta tystnaden. Det anses finnas ett stort mörkertal kring hur många barn som lever i hem där våld förekommer. Att barn inte berättar om våldet finns det flera orsaker till. Det är av stor vikt att professionella har kunskap om hur de ska möta och förhålla sig till dessa barn för att de ska våga berätta. Både internationell och svensk forskning visar att en utomstående i vissa fall kan ha en avgörande roll för att barnet ska våga berätta och kunna få stöd. Det är viktigt att belysa forskning som visar att skolkuratorer eller andra professionella kan ha en betydelsefull roll. Skolkuratorers möjlighet att påverka och stötta barn utifrån deras behov kräver att barnet känner förtroende (Harbola, 2021). För att barn ska kunna känna tillit i mötet krävs att de professionella är empatiska, lyhörda och respektfulla (Rollins, 2020). Kuratorer som upplevs empatiska, trygga och pålitliga i mötet har större chans att få barnen att våga prata om svåra erfarenheter (Sackett & Cook, 2021). Det är viktigt och betydelsefullt att möta barnet där den är utifrån sin kontext och situation (Sackett & Cook, 2021). En annan betydelsefull aspekt för mötets utgång är när de professionella visar en känslomässig investering (Sackett & Cook, 2021). Barn upplever det betydelsefullt att under samtalet ges möjlighet att gå in och ut ur vålds ämnet (Källström & Thunberg, 2019). I mötet anses det betydelsefullt för barn när de blir behandlade som en jämlik (Källström & Thunberg, 2019). En viktig aspekt i mötet med barnet är att få fram en känsla av ”vi”, då det upplevs minska maktobalansen (Rollins, 2020).

Relationens betydelse

Tidigare forskning om skolans arbete med barn som upplever våld i hemmet ledde oss in på spåret av goda relationer. Relationen anses grundläggande för att över huvud taget kunna möta dessa barn. Den teoretiska kunskapen om relationens betydelse och förmågan att upprätthålla relationer anses viktigt (Källström & Thunberg, 2019). Det kräver även en förmåga att kunna använda den teoretiska kunskapen i mötet med utsatta barn, att kunskapen blir till praktiskt handlande (Källström & Thunberg, 2019). En god relation mellan professionell och individ anses ha en central betydelse för utgången av mötet (Rollins, 2020). Relationen mellan klient och kurator har i många fall en avgörande betydelse för hur utgången av ett möte blir (Flasch m.fl. 2019). Barn som växer upp i hem med våld kan ha svårigheter att skapa sunda kompisrelationer (Pepler, Catallo & Moore, 2000). För dessa barn kan skolan och skolkuratoren ha en viktig roll för att stötta barnen i att skapa sunda relationer (Pepler, Catallo & Moore, 2000). Goda relationer mellan professionell och individ kan stärka barnets förtroende för andra människor menar Rollins (2020), vilket är centralt för barn som upplever eller har upplevt våld

i nära relationer. För en del utsatta individer så är relationen mellan dem och den professionella den mest betydelsefulla och viktiga som finns under den perioden av livet (Rollins, 2020). Betydelsen som relationen mellan professionell och individ kan ha visar på betydelsen av ärlighet och trygghet i mötet med individer. Terapeutisk relation är ett komplext område som innefattar ett empatiskt arbete, där relationellt djup anses betydelsefullt för att kunna upprätthålla arbetet och stödet till den enskilde (Flasch m.fl. 2019). Att arbeta med relationen som fokus innebär i mötet med människor att ha förkunskap om tidigare negativa erfarenheter av relationers påverkan på tillit (Rollins, 2020). För att möjliggöra en god relation behövs förståelse och tålmod, det innebär en emotionell intelligens hos den professionella (Rollins, 2020). Relationen mellan kurator och barnet kan bli en form av mall för framtida relationer, den positiva relationen till kuratorn kan bidra med förutsättningar för att utveckla positiva relationer till andra (Källström & Thunberg, 2019). Relationen mellan kurator och barnet anses kunna bli en form av förebild för vad barnet kan förvänta sig i andra relationer (Sackett & Cook, 2021). En god och förtroendefull relation mellan klient och professionell kan leda till personlig utveckling hos klienten (Rollins, 2020). Vidare kan den möjliggöra för positiva tankar kring framtiden genom att barnet lär sig se sina egna förmågor och möjligheter (Rollins, 2020).

Etik och moral centralt inom kuratorns arbete med utsatta barn

Tidigare forskning visar att det riktas för lite fokus på de moraliska dilemman som professionella hamnar i när de upptäcker eller misstänker att ett barn är utsatt på något sätt. Antal barn som utsätts för våld i hemmet och antal barn det rapporteras om från skolan är långt ifrån samma och i många fall beror det på de moraliska dilemmorna som kan uppstå (Forsner m.fl. 2021). Forskning visar ett mönster av att professionella hindras från att utföra sitt uppdrag då det moraliska dilemmat har stor betydelse, dilemmat verkar däremot inte vara helt accepterat att nämna inom professionen. Det finns tydliga lagar och riktlinjer kring skyldigheter. Det saknas dock fokus på de mänskliga och etiska aspekterna i relation till den professionellas ansvar (Forsner m.fl. 2021). Professionella inom skolan ska kontakta föräldrar när barnet gör något som avviker och i vissa fall blir detta ett etiskt dilemma (Berger, Chionh & Miko, 2021). Det etiska dilemmat som upplevs är oron över att kontakten med föräldrarna medför allvarliga konsekvenser för barnet (Berger, Chionh & Miko, 2021). För att skolkuratorer ska kunna ge elever stöd behövs oftast föräldrarnas samtycke vilket kan bli problematiskt då våldet i stor utsträckning utförs mellan, och av dessa personer (Berger, Chionh & Miko, 2021). Professionella upplever dilemma och oro över huruvida en anmälan kommer förbättra eller försämra barnets situation (Forsner m.fl. 2021). Det har även visat sig att en upplevd oro över sin egen säkerhet (Forsner m.fl. 2021). Forskning visar att det finns ett behov av att belysa den moraliska aspekten i arbetet med utsatta barn. De behöver belysas att en anmälan faktiskt kan leda till konsekvenser för barnet och hur det kan påverka den professionella på ett personligt plan. Det är en upplevd avsaknad av känslomässigt stöd för kuratorer inom skolan, det stöd som finns fokuserar till större del på hur barnen på bästa sätt kan stöttas (Berger & Samuel, 2020). Stödet anses utesluta hur professionella kan behöva stöd efter möten med barn som berättar om sina upplevelser av våld i hemmet (Berger & Samuel, 2020). Den moraliska och etiska aspekten kan vara avgörande för om kuratorer anmäler eller rapporterar om oro för barn. Forsner m.fl. (2021) belyser att professionellas handlingar faktiskt kan leda till negativa

konsekvenser för den man har för avsikt att skydda. Banks (2013) beskriver att en viktig del inom den sociala professionen handlar om etikarbetet, det finns en spänning mellan det personliga engagemanget och det professionella ansvaret. Utifrån den etiska aspekten är det viktigt att professionella reflekterar kring den oro som upplevs. Det anses viktigt för att inte riskera att förminska eller förstora en situation baserat på sina egna känslor (Banks, 2013).

Skolkuratorers handlingsutrymme

Skolkuratorer står dagligen inför ett eventuellt oväntat möte med barn som utsätts för våld. Barn kan relativt oväntat dyka upp med sådan information, vilket gör skolkuratorns roll i relation till barn som utsätts för våld unik. Denna oförutsägbara och allvarliga information som de kan få till sig kan även innebära att ställas inför hinder och upplevda hinder. Det efterfrågas utbildning inom skolan för hur de empatiskt ska bemöta barn som i oförutsägbara situationer berättar om sina erfarenheter av våld (Berger, Chionh & Miko, 2021). Tidigare forskning visar på att hinder kuratorer står inför i arbetet med dessa barn bland annat handlar om att kuratorns fokusområde är styrt av myndigheter och rektorer. Det som är samhällsaktuellt stämmer inte alltid överens med kuratorns upplevelser. Barns utsatthet upplevs ha litet fokus från samhället i relation till de negativa upplevelser och effekter det kan få (Berger, Chionh & Miko, 2021). Professionella i elevhälsan upplever bristande kunskap i att möta elever som upplevt våld eller har trauma (Berger & Samuel, 2020). Området upplevs viktigt men anses inte lika aktuellt utifrån ledning och samhället (Berger & Samuel, 2020). Skolkuratorns roll stämmer inte alltid överens med den ideala föreställningen om möjligheterna till att utföra betydelsefulla uppgifter. Detta då de i stor utsträckning hindras av organisatoriska riktlinjer och uppgifter. Det är för lite fokus på kuratorns möjlighet till rådgivning och i stället en större del på administrativa arbetsuppgifter (Havlik m.fl. 2019). Att möta barn som utsätts för våld i hemmet kan ha en personlig negativ känslomässig påverkan på skolkuratorer. Vissa kuratorer i skolan upplever svårigheter efter ett möte med barn som berättat om sitt trauma, svårigheter att hantera de känslor och personliga engagemang de känner för barnen (Berger & Samuel, 2020). Professionella kan uppleva att de inte har tillräcklig kapacitet eller kunskap för att möta dessa barn vilket kan skapa självtvivel. Det handlar om tvivel i att kunna erbjuda tillräckligt bra stöd (Berger, Chionh & Miko, 2021). Skolkuratorer behöver hålla sig uppdaterade och förespråka vad deras roll bör innebära, något som kan upplevas tufft men anses nödvändigt för att kunna påverka sitt handlingsutrymme (Beck & Lane, 2019). Att vara engagerad och aktivt påverka sin professionella roll skapar större möjlighet till att utföra ett meningsfullt arbete, där ens kunskap kan användas i de sammanhang som den kan göra nytta för barnen (Havlik m.fl. 2019).

I studien används internationell och svensk forskning. Trots att all den internationella forskningen inte kan överföras till det sammanhang som studerats så anses den användbar och betydelsefull. Vi är medvetna om att organisationen och den kontext som skolkuratorer och socialarbetare arbetar i kan skilja sig mycket mellan länderna. Utifrån forskning som undersökts ses en central betoning på relationens betydelse i mötet med utsatta barn. Det finns även forskning och rapporter som redogör för att antal utsatta barn i skolan inte stämmer överens med antal barn som det rapporteras om. Det har varit svårare att hitta forskning om just socialpedagogiskt arbete och fokus på relationen på en individ till individnivå i skolan, vilket är något som eftersökts. Därför har vi valt att undersöka skolkuratorers arbete och

upplevelser i mötet med barn som upplever våld och relationens betydelse mellan dem. Detta har undersökts utifrån ett socialpedagogiskt perspektiv, delaktighet utifrån barnet och relationens betydelse mellan barnet och skolkuratorn.

Teoretiska utgångspunkter

Nedanför redogörs teoretiska utgångspunkter och perspektiv som ligger till grund för studien. Studien utgår från relationsperspektiv och relationens betydelse ur ett socialpedagogiskt perspektiv. Det redogörs även för begreppet delaktighet ur ett socialpedagogiskt perspektiv för att belysa hur delaktighet är relevant i socialpedagogiskt arbete. Begreppet delaktighet är brett och kan uppfattas abstrakt. För att förstå barns delaktighet i socialt arbete beskrivs två olika delaktighetsmodeller. De två olika delaktighetsmodellerna är Roger Harts delaktighetsstege och Harry Shiers delaktighetsmodell. Utgångspunkten är barns delaktighet och hur skolkuratorerna möjliggör för barnens delaktighet i mötet. Att relationsperspektivet och begreppet delaktighet används tillsammans beror på att vi upplever att delaktighet är en förutsättning för att skapa en god relation. Delaktighet och relationsperspektiv används som utgångspunkt i analysen då dessa begrepp hjälper oss att svara på studiens syfte och frågeställningar. Vi uppfattar att det socialpedagogiska arbetet är en del av det som teoretiskt i forskning beskrivs som socialt arbete. I studien används därför båda begreppen socialt arbete och socialpedagogiskt arbete.

Relation som perspektiv

Relation beskrivs på många olika sätt, här redogörs för vilket perspektiv vi har på relation. Mötet är en av de första och mest grundläggande delar av en människas liv. Redan från födseln finns förmågan att följa en förälders röst och rörelser, detta gör oss redo för att skapa relationer (Johansson & Herz, 2016). Johansson och Herz (2016) ser detta som en gåva, en gåva som också kan tas ifrån barn. Detta genom att barn som lever i en kontext där det saknas grundläggande tillgångar av medkänsla, engagemang och gensvar riskerar att växa upp med en inte fullt utvecklad social förmåga. Det kan visa sig i samspel med andra människor. I socialt arbete kommer professionella möta individer med en lägre utvecklad social kompetens, vissa kan dessutom helt förlorat förmågan att skapa goda relationer (Johansson & Herz, 2016). Svensson, Johnsson och Laanemets (2008) förklarar att begreppet relation kan ses som hur människor står i förhållande till varandra. Många gånger när begreppet relation nämns så finns en bild av att det handlar om två människor som lever ihop och har känslomässiga band till varandra. Relationen mellan skolkurator och barn finns på grund av varandra och utifrån de behov som finns i situationen. Relationen som skapas kan innehålla känslomässiga band men det behöver den inte (Svensson, Johnsson & Laanemets, 2008). Howe (1998) menar att relationer till klienter i socialt arbete är en viktig del, de psykosociala delarna i relationsskapandet till klienter är en avgörande faktor för att lyckas.

Relationsperspektivet enligt Von Wrights teori menar att individer kan betraktas utifrån deras relation till andra (Aspelin & Persson, 2011). Existensen av individer är beroende av existensen av andra (Aspelin & Persson, 2011). Relationsperspektiv grundas ur ett intersubjektivt filosofiskt synsätt där människan ständigt anses genomgå förändring, individen blir till i möten

med andra (Aspelin & Persson, 2011). Utifrån ett relationsperspektiv anses individens behov utgå från den sociala kontexten. Förutsättningar för individen anses inte vara objektivt utan något som bör vara situations anpassat(Aspelin & Persson, 2011). Utifrån ett relationsperspektiv ser den professionella sig som en deltagare i individens pågående process och ser sig själv som en av flera personer som kan påverka individens liv men med ett speciellt ansvar i relationen (Aspelin & Persson, 2011). De ser sig själva som delaktig i en förändringsprocess som sker genom relationen mellan individ och professionell (Aspelin & Persson, 2011).

Ur ett relationsperspektiv är det inte bara att studera hur människor förhåller sig till varandra, sammanhanget behöver även undersökas. Relationer sker på många olika arenor i en människas liv vilket gör sammanhanget viktigt då det är de som sätter ramarna för relationen (Svensson, Johnsson & Laanemets, 2008). Svensson, Johnsson och Laanemets (2008) beskriver att relation är en av de största delarna i socialt arbete. Skolkuratorer kan inte undvika möten med människor och i dessa möten kommer relationer att skapas. Det som sker i mötet mellan en socialarbetare och en klient är något som kan ses utifrån ett relationsperspektiv. Relationsperspektiv har fokus på det som sker mellan professionell och organisation. Perspektivet fokuserar även på det som kan ses på ett personligt håll, mellan professionell och individ (Svensson, Johnsson & Laanemets, 2008). Det går att se till själva relationen som skapas mellan till professionell och barn. Vilka roller har de i mötet och vad händer om de byter positioner i rollerna? Detta är relevant då relationen mellan skolkuratorm och barn kan ha en central roll utifrån studies frågeställningar.

Relation ur ett socialpedagogiskt perspektiv

För att förstå relationer ur ett socialpedagogiskt perspektiv behövs förståelse för vad socialpedagogik är. Socialpedagogik förklarar Madsen (2001) är ett begrepp som arbetar med vissa inriktade mål och utifrån specifika frågeställningar detta i en kontext utifrån samhällets riktning och normer och individens förmågor. Socialpedagogiken skall ur ett samhällsperspektiv hitta lösningar för individer eller grupper som befinner sig i samhällets utanförskap eller riskerar att hamna där (Madsen, 2001). Molin (2018) förklarar att socialpedagogik handlar om att ge individer medvetenhet och förutsättningar till att förändra sin situation själva. Ur ett välfärldsorganisatoriskt och socialpolitiskt synsätt så är det mellanmännsliga och relationerna mellan människor mycket viktigt (Cedersund m.fl. 2019). Detta gör att vi kan se på relationer utifrån ett socialpedagogiskt perspektiv. Cedersund m.fl. (2019) beskriver att socialpedagogiskt agerande eller hjälpande till stor del möjliggörs med hjälp av relationen och i mötet. I sammanhanget finns det både en social del och en mellanmännslig. Att arbeta socialpedagogisk med barn är att skapa en ”plats” där de kan känna sig trygga, där de kan utveckla sina egna resurser samt koppla detta till de miljöer de befinner sig i (Ruch m.fl. 2017). I mötet är det viktigt att arbeta med barnets egenvärde och ha respekt för det. Det skall finnas en respekt för barnets känslor, tankar och agerande för att kunna skapa en god relation med tillit (Ruch m.fl. 2017).

Delaktighet - Roger Harts delaktighetsstege

För att få förståelse för barns delaktighet anses Roger Harts delaktighetsstege vara den internationellt mest inflytelserika modellen (Åhl, Karlsson & Ingerström, 2020). Delaktighetsstegen är en modell som består av åtta steg, där de tre lägsta stegen innebär barns avsaknad av delaktighet och resterande fem steg förklarar olika grader av barns delaktighet och inflytande (Åhl, Karlsson & Ingerström, 2020). Delaktighetsstegen beskrivs som ett verktyg för att främja barns delaktighet och betydelsen av att reflektera kring hur barn kan involveras på ett meningsfullt sätt (Åhl, Karlsson & Ingerström, 2020). Hart (1992) menar att det är viktigt att se till barns förmåga och reflektera kring barnets delaktighet i varje specifikt fall.

Den kritik som beskrivs i relation till delaktighetsstegen är vuxnas strävan mot högsta möjliga delaktighet, det kan leda till att barnet ges mer ansvar och delaktighet än vad som är gynnsamt för barnet (Åhl, Karlsson & Ingerström, 2020). Barnets bästa hamnar i andra hand efter maximal delaktighet. Reflektionen utifrån kritiken är att delaktighetsstegen inte bör användas för att se den högsta delaktighetsnivån som mål. Den högsta delaktighetsnivån innebär att barnet är med och tar beslut, den professionella tar inte beslut åt barnet (Hart, 1992). Delaktighetsstegen bör ses som redskap för att reflektera kring barns delaktighet utifrån de olika nivåerna. Det kan användas som redskap för att kritiskt reflektera kring vilka för och - nackdelar ökad eller minskad delaktighet i komplexa individuella situationer kan leda till.

Delaktighet - Harry Shiers delaktighetsmodell

Shier (2001) har utvecklat Harts delaktighetsstege till en delaktighetsmodell som kallas "Pathways to Participation", ett verktyg som kan tillämpas i de flesta situationer där vuxna möter barn. Delaktighetsmodellen utgår från fem olika nivåer kring barns delaktighet i relation till barnkonventionens 12:e artikel. Shier (2001) beskriver att den lägsta nivån i delaktighetsmodellen är att bli lyssnad på, den andra handlar om att barnet ska ges stöd i att uttrycka sina åsikter och den tredje om att barns åsikter och tankar ska beaktas i beslutsprocesser. Den fjärde nivån kring barns delaktighet innebär att deras synpunkter ska tas med och påverka de beslut som rör dem. De är aktiva aktörer i beslutsprocessen som berör barnet. I den femte nivån delar barnen ansvar och aktörskap i beslutsprocessen. De är alltså inte bara med och kan påverka, utan de är med på lika villkor i beslut gällande dem. Shier (2001) har på varje nivå tagit med tre aspekter i relation till delaktighetsnivåerna vilket handlar om öppenhet, möjlighet och skyldighet. Öppenhet handlar om att organisationen vill arbeta utifrån en viss nivå men saknar kunskap eller verktyg. Skyldigheter handlar om att organisationen har tydliga riktlinjer kring hur de ska arbeta för barnets möjlighet till delaktighet på respektive nivå (Shier, 2001). Möjligheterna innebär att kunskaper och verktyg är tillräckligt etablerade för att kunna göra barnet delaktigt på den nivå som krävs (Shier, 2001). Denna modell ses som ett möjligt verktyg för att utifrån studien tydliggöra hur skoluratorer arbetar med barns delaktighet. För att kunna tolka och analysera hur pass delaktiga barn tillåts vara är delaktighetsnivån ett bra hjälpmedel. Det är användbart för att förstå och beskriva barns delaktighet i analysen.

Delaktighet ur ett socialpedagogiskt perspektiv

Delaktighet inom socialpedagogik beskrivs som ett centralt begrepp, det handlar om att fokusera på individens förutsättningar och förmåga att skapa mening utifrån de sammanhang de ingår i (Molin, 2018). Carroll och Minkler (2000) beskriver en av Freires metod i att göra individer delaktiga genom att själva reflektera och identifiera sin situation utifrån olika perspektiv. Heimer, Näsman och Palme (2018) redogör utifrån ett delaktighetsperspektiv att utgångspunkten är att se barnen som aktörer. De anser dessutom att ett barnfokuserat system skulle skapa bättre förutsättningar för barn som lever i utsatthet. Socialpedagogiskt delaktighetsbegrepp anses betydelsefullt för att minska risken till att förbise en dysfunktionell relation mellan individ och samhälle (Molin, 2018). Den dysfunktionella relationen menar Molin (2018) handlar om ett förhållningsätt där individerna upplevs vara de som bär på ett avvikande beteende och därför behöver lagas. Molin (2018) redogör för delaktighet inom socialpedagogiken och beskriver det utifrån olika aspekter som handlar om vilka förutsättningar som finns för delaktighet. Interna förutsättningar beskrivs som individens vilja och förmåga till att vara delaktig. Externa förutsättningar handlar om att tillgänglighet erbjuds till att vara delaktig, vilket kan handla om rutiner, normer och regler som möjliggör för delaktighet (Molin, 2018). Det går att möjliggöra för barns delaktighet på flera sätt, bland annat genom att informera om deras rättigheter. Delaktighet kan även innebära att stötta barnen utifrån sina förutsättningar och därmed stärka deras känsla av självständighet och kontroll.

Relationsperspektiv och delaktighets begreppet används tillsammans som utgångspunkt för att besvara frågeställningarna i studien. Dessa begrepp kan hjälpa till att skapa förståelse för det vår analys ihop med tidigare forskning kommer fram till, och vad det innebär för vår studie. Dessa teoretiska perspektiv ses som förutsättningar för varandra och kommer användas tillsammans med ett socialpedagogiskt perspektiv i analys, slutsats och diskussion.

Metod

Här kommer vi att gå igenom den metod som använts i studien. I denna del kommer det redogöras för processen kring urval och genomförandet av studien. Det kommer beskrivas hur bearbetning av insamlat material gått till samt analys och resultat. Forskningsetiska tankar kommer redovisas och vart ifrån studiens litteratur inhämtats. På så sätt får läsaren en redogörelse för hur studien utförts.

Val av ansats och datainsamlingsmetod

Syftet med studien är att undersöka skolkuratorers upplevelser av mötet med barn som misstänks uppleva eller har upplevt våld i hemmet. Syftet är även att undersöka vilka möjligheter skolkuratorer upplever för att kunna stötta dessa barn. För att få skolkuratorers upplevelser så används kvalitativ ansats som metod. Kvale och Brinkmann (2014) beskriver att det är i samtal med människor som forskaren får tillgång till andra människors upplevelser, erfarenheter och syn på dennas livsvärld. Det handlar om att få förståelse för både fakta och mening (Kvale & Brinkman, 2014). En reflektion är att det hade kunnat vara till fördel att använda kvantitativ ansats som metod och skickat ut enkäter. Genom kvantitativ metod hade det eventuellt kunnat gå att nå ut till fler personer snabbare (Bryman, 2018). Kvantitativ

forskning vill ofta visa på ett resultat som är generaliserbart till andra grupper och kontexter än de som ingår i studien (Bryman, 2018). Inom kvalitativ forskning är det svårare att generalisera resultatet, samtidigt ges tillgång till respondenternas subjektiva upplevelser och attityder vilket vi ser som fördel. Flexibilitet är av betydelse för studien då skolkuratorernas berättelser och upplevelser förväntas komma fram under intervjuerna. Bryman (2018) förklarar att det i kvalitativ forskning med den ostrukturerade formen finns en möjlighet att vara flexibel. En kritik till kvalitativ ansats är att forskarens personlighet och attityd kan påverka respondenterna under intervjun (Bryman, 2018). Trots kritiken så upplevs kvalitativ ansats som metod mest lämpad utifrån studiens syfte och frågeställningar.

Urval

Urval inom kvalitativ forskning är i de flesta fall målstyrt. Målstyrt urval handlar om att vissa kriterier hos individerna är styrande för att de som medverkar ska kunna svara på studiens frågeställningar (Bryman, 2018). Vissa kriterier framkommer ganska tydligt utifrån studiens syfte och frågeställningar. Det ingår i skolkuratorernas uppdrag att stötta och uppmärksamma elever som kan vara utsatta. Av den anledningen blev skolkurator som profession det styrande kriteriet för urvalet. Det upplevdes viktigt att de arbetade i olika delar av Sverige för att resultatet inte ska vara baserat utifrån en viss lokal del eller region. Bryman (2018) beskriver att ett urval med stor variation handlar om att få maximal variation inom urvalsgruppen. En bred variation på urvalets arbetserfarenhet var inte en central prioritering under urvalsprocessen. Det var däremot önskvärt för att se om det påverkade deras upplevelser. Vi har medvetet undvikit snöbollsurval som Bryman (2018) beskriver om. Snöbollsurvalet innebär att någon av respondenterna frågar runt i sitt eget nätverk om de vill delta i studien. Ett sådant urval hade kunnat innebära att de har samma handledningsperson vilket kan medföra att deras synsätt och tankar är färgade från ett och samma håll. I studien var målet att få in så många olika tankar och synsätt som möjligt.

Skolkuratorerna kontaktades på lite olika sätt. I vissa fall fick chefer och rektorer e-post först och de i sin tur kontaktade dennes anställda. Det var då rektorerna och cheferna som lämnade ut namn, nummer och mailadress för att ge oss möjlighet att ta kontakt. I flera fall kom det inte någon respons från rektorer och chefer. Då vi haft tidspress så skickades informationsmejl ut till rektorer och chefer och information om att skolkuratorerna kommer kontaktas. Skolkuratorerna kontaktats så utan att invänta svar från chefer och rektorer. Kontaktuppgifterna hämtades från skolornas hemsidor, de har sedan kontaktats via telefon eller e-post. Inför datainsamlingen kontaktades ungefär 35 skolkuratorer i olika delar av landet varav fem deltog i studien. De kommer från olika delar av landet och arbetar i skolor med barn från första skolåret (förskoleklass) till gymnasiet, alltså varierar deras elevgrupp brett. Erfarenheten mellan de som deltog i studien varierade mellan 4 månader och 21 år. Samtliga hade däremot en längre arbetserfarenhet av socialt arbete med barn och ungdomar. Det framkom inte någon uppenbar skillnad i svaren under intervjuerna som berodde på arbetserfarenhet. Upplevelsen var att det var svårt att få respondenter till studien. Det skulle kunna bero på att ämnet kan vara obekvämt att prata om. Det framkom dessutom att några valde att inte delta just av den orsaken. Det andra är att många skolkuratorer har ont om tid, de jobbar ofta ensamma och har ansvar

över många elever samtidigt. En fördel för oss var att intervjuerna var belagda på skolans lovperiod. Detta beskrevs vara en orsak till att de kunde lägga tid på att delta i studien.

Genomförande

Semistrukturerade intervjuer är den intervjuform som har används i studien för datainsamling. Den här intervjuformen ger oss möjlighet att ställa de frågor som behöver besvaras samtidigt som nya frågor kan ställas utifrån reflektioner som dyker upp under intervjun. Semistrukturerade intervjuer är en bra metod att använda när det finns specifika frågor som behöver ställas samtidigt som det finns en möjlighet till flexibilitet (Björklund & Paulsson, 2012). Under intervjun kan följdfrågor ställas utifrån deltagarnas svar (Björklund & Paulsson, 2012). Det upplevs fördelaktigt att under intervjuerna kunna fånga upp spontana reaktioner och reflektioner hos respondenterna. Bryman (2018) beskriver metoden som en flexibel intervjuprocess. Under intervjun finns det möjlighet att avvika från intervjuguiden och röra sig mellan frågeställningarna. Vi reflekterade kring olika intervjuformers för och nackdelar innan valet av semistrukturerad intervju blev klart. Bryman (2018) beskriver att respondenter i en ostrukturerad intervju kan tala fritt och att det blir ett samtal där maktobalansen minskar. I semistrukturerad intervju blir maktobalansen synlig då det är intervjuaren som styr samtalet utifrån en viss struktur, även om strukturen kan variera och vara flexibel (Bryman, 2018). Anledningen till valet av just semistrukturerad intervju framför till exempel ostrukturerad handlar bland annat om flexibiliteten samtidigt som intervjuaren till viss del kan leda samtalet.

Efter att respondenterna meddelat att de ville delta i studien så kontaktades dem via telefon eller e-post. De fick välja om de ville bli intervjuade på en avskild allmän plats, i telefon, eller om de hade någon plats de föredrog. Tre av dem ville att intervjun skulle ske via telefon. En ville träffas på den skolan som hen arbetade på och en intervju skedde på allmän plats som hen valde. Att det skedde på olika sätt och platser upplevdes inte påverka resultatet av intervjun. Bryman (2018) belyser intervjuplatsens betydelse, det är viktigt att välja en plats där ett samtal kan ske ostört. Intervjupersoner ska inte behöva känna oro över att någon kan höra vad som sägs under intervjun (Bryman, 2018). Telefonintervjuerna spelades in och inspelningen startade direkt efter att vi informerat om att bandspelaren startar. Telefonintervjuerna skedde i ett tyst rum där ingen utomstående kunde komma in eller höra vad som sades under samtalet. Det fanns inte några utomstående eller förbipasserande som kunde höra intervjun som skedde på den avskilda allmänna platsen. Det var samma sak under intervjun som skedde på skolan. De fick ta del av informationsbrevet med samtyckesblanketten innan intervjun (Bilaga 1 och 2). Innan telefonintervjun startades så lästes samtycket igenom och de fick ge muntligt godkännande. De som intervjuades på plats skrev under samtycket innan intervjun startade. Det var ett medvetet val att inte utföra någon av intervjuerna tillsammans efter reflektioner kring för- och nackdelarna med att intervjuas var för sig. Orsaken var dels att respondenterna inte hade så många tillgängliga tider för att delta i intervjun, det passade bäst för alla under samma vecka. För att vara så flexibla som möjligt i när och var intervjuerna skulle ske så uppgavs det inte att det skulle vara två av oss för att sedan eventuellt inte kunna delta båda. Två av dem behövde med kort varsel boka om den inbokade dagen för intervjun, för två av respondenterna passade samma dag och tid bäst. Upplevelsen var att det var under en lovvecka som de hade möjlighet att delta i studien, av den orsaken anpassades tider och dagar efter deras

möjligheter. Detta kunde dessutom ses som en möjlighet då det efter transkribering skulle kunna visa sig om det var skillnader i svaren utifrån vem av oss som intervjuat, vilket det inte var.

Vi hade en intervjuguide som arbetats fram utifrån olika teman som skulle undersökas, under varje tema fanns flera frågor. De övergripande temana i intervjuguiden utgick ifrån studiens frågeställningar. Studiens teoretiska utgångspunkter var även en grund i arbetet med intervjuguiden. Intervjuguiden som har används finns bifogad som bilaga 3. Inledande ställdes frågor kring arbetserfarenhet och organisationen. Det upplevdes viktigt att få med för att kunna redogöra för eventuella organisatoriska aspekter som kunde påverka resultatet. Det var även viktigt att ta reda på hur lång arbetserfarenhet de hade för att se om detta spelade någon roll och om det framkom tydliga skillnader i deras beskrivningar. I arbetet med intervjuguiden hamnade vi flera gånger i situationer där det diskuterades reflektioner kring huruvida frågan verkligen gav svar på studiens syfte. Det var vid flera tillfällen som frågor togs bort eller formades om. Anledningen var att frågorna inte skulle vara ledande till att få fram känslig information som egentligen inte var relevant utifrån studiens syfte. Kvale och Brinkmann (2014) redogör att det i intervjuundersökningar om personliga erfarenheter och upplevelser kan uppstå etiska dilemman vilket är bra att vara förberedd på redan från början. Intervjuguiden var tänkt som ett stöd för att få svar på de frågor som fanns och beröra området som skulle undersökas. Under intervjun framkom ibland svar på frågor vi hade utan att i vissa fall behöva ställa frågan. Även om en intervjuguide används under intervjun så behöver inte frågorna ställas i rätt ordning, respondenterna har dessutom en större frihet i hur de svarar utifrån hur de tolkar frågorna (Bryman, 2018).

Färdigheter för att vara en god intervjuare innebär bland annat att vara öppen och har en god empatisk inställning till det som framkommer under intervjun (Bryman, 2018). Vi försökte under alla intervjuer att ha en öppenhet och visa hänsyn till den eventuella känsliga information som skulle kunna komma fram. Innan intervjun reflekterades det kring att vi skulle ha ett öppet sätt att ställa frågorna utan att på något sätt ställa ledande frågor, detta menar Bryman (2018) är viktigt att tänka på inför en intervju. Bryman (2018) beskriver även att en god färdighet är att komma ihåg det som sägs under intervjun. Vi undersökte ett känsligt ämne och försökte vara noga med att upprepa och sammanfatta respondenternas svar för att säkerställa att uppfattningen var rätt. Vid vissa tillfällen under intervjuerna pratade respondenterna mer generellt i sina svar kring utsatta barn som egentligen inte var relevant till studien. Vi försökte i dessa tillfällen att komma tillbaka till det ursprungliga temat, genom att lyssna klart och ställa en motfråga som då begränsade och återförde diskussionen till studiens område. Kvale och Brinkmann (2014) beskriver intervjuprocessen som ett hantverk, att under intervjun kunna styra om deltagare till ämnet samtidigt som man är öppen och lyssnar på intervjupersonernas beskrivningar och upplevelser. Intervjuerna varade mellan 28–38 minuter. Även om intervjuerna blev kortare än förväntat så är uppfattningen att den information som eftersöktes framkom. Informationen var dessutom fyllig och detaljrik vilket gav oss nya insikter för att förstå studiens undersökningsområde. En ny insikt var att det inte alltid krävs en stor ansträngning för att kunna göra en betydelsefull skillnad för ett barn. Att intervjuer är korta

menar Bryman (2018) inte nödvändigtvis betyder att de har otillräcklig information. Intervjuerna spelades in via en diktafon, inspelningarna transkriberades sedan.

Bearbetning och analys

Valet av analysmetod blev tematisk analys då det ansågs passa studien, det är en flexibel och vanlig metod att använda inom kvalitativ forskning. En nackdel är att de steg som skall göras under en tematisk analys är ganska ospecificerat (Bryman, 2018). Det gör att det måste finnas en tydlig struktur för att inte själv tappa bort sig i materialet. Flexibiliteten i tematisk analys kan göra det svårt att avgränsa sig då det är ett detaljerat material som skall behandlas. Även om det hade kunnat vara till hjälp att ha en mer strukturerad analys så ser vi större möjligheter med tematisk analys för att anpassa och forma materialet.

På det stora hela så handlar analysprocessen om att transkribera, koda, tematisera och skriva ihop ett resultat. Bryman (2018) beskriver att det insamlade materialet nogga behöver förberedas, bearbetas och processas innan det går att genomföra en analys. Under studien har det samlats in material via intervjuer som utförts både på plats och via telefon, intervjuerna har spelats in med en diktafon och har sedan noggrant transkriberats. Transkriberingen är en tidskrävande process som inte bör senareläggas i processen (Bryman, 2018). Transkriberingen påbörjades direkt efter varje intervju för att inte mötas av ett enormt tidskrävande arbete som skjutits upp. Kvale och Brinkmann (2014) beskriver transkriberingen som en tidskrävande process där ljudets kvalitet kan ha en stor betydelse för hur lång tid det kommer ta. Diktafonen som användes hade bra ljud vilket underlättade transkriberingen, det markerades tydligt vad som var respondenten och vad som var intervjuaren. Då vi var två olika som transkriberade så fanns ett förbestämt gemensamt tillvägagångssätt för att underlätta för varandra under analysen. Båda två läste alla transkriberingar samtidigt som vi lyssnade på intervjun. Detta för att vara delaktig i samtliga intervjuer och förstärka transkriberingens korrekthet. Det transkriberade materialet har varit användbart genom hela analysen. Vid flera tillfällen har vi gått tillbaka för att se om svaren och de beskrivna upplevelserna sammanfattats på ett rättvist sätt. Materialet har använts som en trygghet för att försäkra oss om att analysen inte enbart grundas i våra tolkningar utan att det sammanfattar det som framkom under intervjuerna. Transkriberingen skapar möjligheter till att använda respondenternas egna ord och uttryck, detaljer i svaren kan missas om intervjuerna inte spelas in (Bryman, 2018). Det transkriberade materialet har varit betydelsefullt för att kunna skriva en detaljerad analys.

Bryman (2018) menar att det första steget i analysen är att nogga läsa igenom det insamlade materialet för att veta vad man har att arbeta med. Detta gjordes noggrant. Vi tog även del av de intervjuerna vi inte var delaktiga i under själva intervjuprocessen. Nästa steg är att starta processen för att hitta koder i materialet. Det kan vara ord eller mindre textstycken. I början blev det väldigt många olika koder, ungefär 170 olika ord eller textstycken som upplevdes viktiga. Det kunde vara stycken som *obehagligt att berätta*, *svårt att berätta*, *inte våga berätta* och *rädsla* med mera. I de fall samma ord återkom så antecknades antalet gånger det nämns. I det tredje steget beskriver Bryman (2018) att forskaren ska minska ner de koder och textstycken som framkommit och utifrån det skapa gemensamma teman. Under processen av detta så spred vi ut alla ord och textstycken över ett bord för att kunna gruppera vilka som

hörde ihop eller liknade varandra. I det fjärde steget sattes ytterligare ord och textdelar samman för att minska antalet underteman. Därefter skapades övergripande teman där de olika orden och fraserna placerades in. Efter den första genomgången skapades åtta övergripande teman som hade väldigt många underteman i sig. Enligt Bryman (2018) handlar nästa steg om att närma sig litteraturen som använts i studien. De teman som framkommit bör användas på ett tydligt sätt för att kunna kopplas till litteraturen, studiens frågeställning och syfte. Flera teman arbetades fram och ansågs vara viktiga utifrån studiens syfte. Vissa framkom inte lika ofta som andra men ansågs trots det viktigt att ha med. I det femte steget beskriver Bryman (2018) att forskarna skall undersöka ifall det finns begrepp som hör ihop på olika sätt. I detta steg arbetades fyra huvudteman fram som innehåller olika underteman. De fyra huvudtemana var, *skolkuratorns roll, barns utsatthet, att finnas för barnen och förutsättningar för barns delaktighet*. Anledningen till att det skapades underteman är för att det var viktigt att visa på att de hänger ihop så pass mycket att de bildar ett huvudtema, samtidigt som det var egna teman. Det sista steget i analysen beskriver Bryman (2018) är att skriva ihop ett resultat av det som framkommit i studien. I den delen har vi försökt att tydligt redogöra för hur de framkomna temana är relevanta för studien. Det har redogjorts genom att koppla dem till tidigare forskning och även till studiens teoretiska begrepp och perspektiv. Vi är medvetna om att många teman går in i varandra. För att ändå få fram de viktiga delarna utifrån vad som ansågs betydelsefullt så valde vi att ha fler teman.

Etiska aspekter

Studiens ämne kan bidra till att känslig information framkommer, medverkan är konfidentiell. I resultatet är respondenterna kodade genom siffror för att minska risken att de skall känna sig obekväma (Bryman, 2018). Respondenterna har i möjligaste mån behandlats konfidentiellt genom att inte ha med namn eller arbetsplats i transkriberingen. Specifika namn och orter som nämnts under intervjun har inte tagits med i transkriberingen för att minimera risken från att det ska gå att lista ut vilken skola det handlar om. När ljudfilen har transkriberats arkiveras ljudfilerna på Högskolan Väst för att stärka säkerheten. Backman (2016) förklarar vikten av konfidentialitet och att forskaren skall tydliggöra innebörden för deltagarna. Respondenterna fick informationsbrev skickat via e-post i god tid innan intervjun, samt information om samtycke. Informationskravet handlar om att informera om studiens ändamål samt tydliggöra att medverkan är frivillig, det går att avsluta sin medverkan utan förklaring (Bryman, 2018). Samtyckeskravet handlar om att de själva bestämmer över sin medverkan och därför behöver lämna samtycke till att delta (Bryman, 2018). Informationsbrevet beskriver studiens syfte samt vilket område som kommer beröras under intervjun. Det framkommer även hur det insamlade materialet kommer att hanteras och användas. Informationsbrevet redogör även för att medverkan är frivillig och därmed kan medverkan avbrytas när som helst utan anledning fram till att studien är klar. Nyttjandekravet handlar om att de uppgifter som samlats in endast får användas till studiens ändamål (Bryman, 2018). Vi har genomgående förhållit oss till att få fram information som rör studiens syfte och frågeställningar.

I förberedelserna för studien och under studiens gång reflekterade vi kring olika etiska dilemman utifrån studiens syfte. Reflektioner kring olika dilemman som professionella med tydliga riktlinjer kan ställas inför, speciellt när de möter utsatta barn och agerar efter vad de

tror är bäst för barnet. I vissa fall skulle det kunna innebära att den professionella inte följer organisationens riktlinjer. Studiens syfte har inte handlat om att visa på felagerande, utan att undersöka deras upplevelser. Syftet har inte varit att utsätta någon för obehag genom att ställa frågor som kan sätta dem i en svår sits. Intervjuguiden har av den orsaken arbetats om ett flertal gånger. Kvale och Brinkmann (2014) redogör för etiska frågor som under en intervju kan dyka upp och leda till obehag och stress för deltagaren. Detta kan resultera i en förändrad självuppfattning kring sin professionella roll. Skolkuratorer är ofta ensamma eller en av få på skolan med den psykosociala kunskapen. Den utsatta positionen som de har skulle kunna leda till att de känner sig utpekade eller ifrågasatta. Det är av värde att ha förhandskännedom kring vilka etiska och moraliska dilemman som kan dyka upp under intervjun (Kvale & Brinkmann, 2014). Kvale och Brinkmann (2014) beskriver ett antal frågor som bör reflekteras kring inför en intervjuundersökning. Dessa frågor handlar bland annat om huruvida studien kommer kunna bidra med förbättrad kunskap inom området som undersöks och vilka goda effekter det kan leda till. Det är även viktigt att reflektera kring vilka konsekvenser medverkan kan få för de som deltar. Finns det någon risk att de på något sätt kan skadas av att delta i studien är något som behöver övervägas (Kvale & Brinkman, 2014). Syftet är att hitta betydelsefulla upplevelser av möjligheter och hinder utifrån skolkuratorernas perspektiv. Detta kan öka förståelsen för deras roll och hur barn som upplever våld i hemmet på bästa sätt bör bemötas. Området som undersöks är känsligt vilket är något vi förstått innan studien, det har även blivit tydligare under arbetet med intervjuerna. Trots detta så anses de positiva effekterna övervägande och de eventuella negativa konsekvenser som väldigt små utifrån studiens syfte.

Validitet och Reliabilitet

Bryman (2018) redogör för reliabilitet, validitet och replikation som de tre viktigaste kriterierna inom samhällsvetenskapliga studier.

Validitet handlar om att studien undersökt och identifierat det som var tänkt från början (Bryman, 2018). Studiens syfte har varit att undersöka skolkuratorers upplevelser kring arbetet och mötet med barn som upplevt eller upplever våld i hemmet. Under studiens gång har det uppkommit nya intressanta aspekter men vi har begränsat oss till studiens frågeställningar och syfte för att uppnå validitet. Studiens frågeställningar och syfte har varit utgångspunkten i utformningen av intervjuguiden. Det har även varit utgångspunkten under arbetet med resultat och analys för att genomgående reflektera kring huruvida vi förhåller oss till studiens syfte. Möjlighet att styrka och konfirmera att resultatet inte baseras på egna känslor och värderingar handlar inom kvalitativ forskning till stor del om att ha god tro till deltagarna i studien (Bryman, 2018). Det har kontinuerligt reflekterats kring hur svaren uppfattats genom att ifrågasätta oss själva och varandra. Det har möjliggjort för att ha en öppen och kritisk reflektion kring våra tolkningar, speciellt i analys och resultatdelen men även generellt under hela studien. Kvale och Brinkman (2014) redogör för att validitet och validering handlar om att ständigt kontrollera och ifrågasätta sina resultat. Genom att ha en kritisk syn på sitt arbete stärks validiteten i studien och minskar risken för att skapa selektiva felaktiga tolkningar av ett material (Kvale & Brinkman, 2014). Enligt Bryman (2018) bör resultatet av intervjuerna skickas ut till deltagarna för att få bekräftat om forskaren uppfattat deras beskrivningar och tolkningar rätt då det ökar studiens trovärdighet. Resultatet av intervjuerna skickades inte ut till respondenterna med

anledning av den tidsram vi förhållit oss till. Däremot upprepades och sammanfattades svaren under intervjun för att få en bekräftelse kring huruvida vi uppfattat deras tolkningar och svar rätt.

Reliabilitet handlar om studiens tillförlitlighet och överförbarhet. Bryman (2018) beskriver att reliabilitet handlar om att redogöra för om studiens resultat är densamma i en ny undersökning eller om det baserats på slumpmässiga orsaker. Det handlar alltså om hur pass pålitligt studiens resultat är. Reliabiliteten och tillförlitligheten i en studies resultat kan ifrågasättas om olika intervjuare får olika svar av deltagarna (Kvale & Brinkman, 2014). Det har endast varit en intervjuande person per intervju och trots detta har relativt liknande svar framkommit. Liknande upplevelser framkom av vad som ansågs viktigt och betydelsefullt i mötet med barn som upplever våld i hemmet. Detta anses kunna visa på att frågorna var utformade på ett sätt som gav dem möjlighet att svara utifrån sina upplevelser, oberoende vem som intervjuat. Detta stärker reliabiliteten. Reliabilitet handlar om att redogöra för alla steg i forskningsprocessen. Det innebär att alla delar av metoden redovisas, redogöra studiens reflektioner, orsak till vald metod och analys i relation till andra (Bryman, 2018). Vi har i studien försökt ge en detaljerad beskrivning kring de olika metoddelarna. Under metod beskrivs urval, anledningen till urvalet, insamling av data samt tydligt beskrivet hur vi gått till väga.

Generaliserbarhet

Kvalitativa intervjustudier har oftast en liten urvalsgrupp och kan inte representera en hel population (Bryman, 2018). Resultatet kan inte replikeras på samma sätt som inom kvantitativ forskning. Forskaren är det viktigaste redskapet under intervjuer menar Bryman (2018). Intervjuerna som utförts har spelats in och transkriberats för att inte missa viktig information. Då vi utförde intervjuerna enskilt så har båda gått igenom allt inspelat material för att få en mer objektiv uppfattning kring svaren. I kvalitativ forskning är det i jämförelse med kvantitativ forskning viktigare att generalisera resultatet emot teorier snarare än populationen (Bryman, 2018). Det är inom kvalitativ forskning kvaliteten på de teoretiska slutsatserna som visar på studiens generaliserbarhet (Bryman, 2018). Överförbarhet menar Bryman (2018) handlar om att redovisa detaljerade beskrivningar då kvalitativ forskning handlar om en djupare förståelse utifrån ett mindre urval. Detaljerade beskrivningar av organisationen anses betydelsefullt. Det kan hjälpa till att avgöra om resultatet i studien kan användas i andra sammanhang eller inte. Det handlar om att nå en djupare förståelse för beteenden och upplevelser inom den kontext som undersöks (Bryman, 2018). Resultatet av studien anses kunna vara bidragande till förståelse för just skolkuratorers möjligheter och hinder. Svaren var liknade av samtliga respondenter. Det finns trots det en förståelse för att det inte går att förutsätta att resultatet blir det samma om studien utförs med en ny grupp i en annan del av landet. Flera faktorer spelar in för att kunna generalisera ett resultat och för att kunna använda det i andra liknande kontexter. I studien är däremot förståelsen för betydelsefulla aspekter i mötet med utsatta barn överförbart till andra sammanhang, detta utifrån de teorier vi kopplat in.

Litteratursökning

De databaser som använts för att hitta tidigare forskning är Sociology Source Ultimate och Apa Psych info. Information om barn som utsätts för våld utifrån ett samhällsperspektiv är hämtat

från rapporter från Statens offentliga utredningar och Sveriges kommuner och regioner. Information om barn som upplever våld i hemmet och riktlinjer kring arbetet med dem har hämtats från Socialstyrelsen. Uppgifter om skolkuratorer har bland annat hämtats från Skolverket. Det var relativt enkelt att hitta internationell forskning kring socialarbetare inom skolan, men just skolkuratorer i relation till barn som är utsatta var svårare. I studien så har vi utgått från att socialarbetare inom skolan kan ha samma utbildning eller samma roll som en skolkurator. Av den anledningen har även forskning som redogör för socialarbetares perspektiv använts då det stämmer överens med studiens undersökningsområde. Det var även svårt att hitta skolkuratorers upplevelser kring mötet med dessa barn. Det var betydligt enklare att hitta forskning kring relationens betydelse mellan professionell och klient, vilket ansetts relevant. Under avsnittet ”Tidigare forskning” har det i den mån det gått används artiklar som inte är äldre än fem år, i rapporter har det inte varit lika enkelt. För att avgöra om litteraturen upplevts användbar har funktionen peer reviewed används. Artiklarna har granskats utifrån struktur, författare och i vilken tidskrift den publicerats. Hur väl den internationella forskningen kan ställas som jämförelse till studiens område har det reflekterats kring. I vissa fall kontrollerades det hur många gånger artikeln hade citerats. Litteraturen kring studiens teoretiska utgångspunkter har utgått från böcker som berör området relation och delaktighet. Viss teori är även hämtad från vetenskapliga artiklar som inhämtats på samma sätt som tidigare forskning. Kring relation och delaktighet har det varit många böcker som lästs igenom för att avgöra hur användbart och passande det var för studien.

Nyckelord / Sökord

Domestic Violence, school counselors, counselor-client relationship, counselors perspective, child abuse, Social Workers och delaktighet.

Resultat och analys

Fem skolkuratorer har intervjuats, de har arbetat inom skolan mellan 4 månader och 21 år. Det var en bred variation på deras arbetserfarenheten inom skolan. Samtliga respondenter hade arbetat inom socialt arbete med barn och ungdomar i minst fem år. De svarade för barn och unga som varierade i åldrar mellan 6 år och 19 år. Utifrån de varierade åldrarna uppfattades det finnas olika sätt att bemöta barn och ungdomar på. Variationen i arbetslivserfarenheten upplevdes inte visa någon skillnad på hur de bemötte och pratade om barnen. Under analysen framkom fyra huvudteman som upplevdes viktiga att belysa utifrån studiens syfte. Dessa har underteman som ansågs höra ihop med varandra men även vara egna tema. De fyra huvudtemana är: *skolkuratorns roll, barns utsatthet, att finnas för barnen och förutsättningar för barns delaktighet.*

Skolkuratorns roll har tre olika underteman som är viktigt att prata om, att lägga ett pussel av små detaljer och samverkan och stöd i sin roll som skolkurator. Det handlar om att förstå skolkuratorns roll utifrån olika aspekter. Det andra huvudtemat *barns utsatthet* har tre underteman som är *rädsla för att berätta, barn vill berätta* och *barns behov av bekräftelse*. Dessa aspekter ansågs höra ihop då det krävs en förståelse för barns utsatthet och varför de inte själva vågar berätta. Utifrån den förståelsen framkom betydelsen av att professionella behöver

bekräfta barnen på olika sätt. Huvudtemat *att finnas för barnen* har två underteman vilka är *tillgänglighet och relation* samt *trygghet*. Professionella kan vara ett betydelsefullt stöd genom att vara tillgänglig och skapa trygghet i mötet med dessa barn. Det sista huvudtemat *förutsättningar för barns delaktighet* har två underteman. Dessa två är *tydlighet och ärlighet* samt *förutsägbarhet*. Där beskrivs skolkuratorernas genomgående redogörelse för betydelsen av att vara ärlig, tydlig, öppen och förutsägbar i mötet med utsatta barn. Detta huvudtema har en genomgående utgångspunkt kring barns delaktighet. I analysen redovisas det genomgående citat från intervjuerna. Studiens teoretiska utgångspunkter kopplas kontinuerligt in under analysen. Relationsperspektivet och relationsperspektivet kopplat till det socialpedagogiska arbetet kopplas till vissa huvudteman. Delaktighet och socialpedagogiskt arbete kopplas till de andra huvudtemana. Studiens alla teoretiska utgångspunkter kopplas inte in under alla teman i analysen.

Skolkuratorns roll

Viktigt att prata om

Samtliga respondenter ansåg att studiens syfte och ämne alltid är aktuellt att ta upp. En av dem uttryckte att ämnet var aktuellt nu och det märktes att det var populärt. Det uppgavs som ett ämne som alltid har varit lika aktuellt och alltid är viktigt att prioritera. Uppfattningen var att det var många olika kulturer i skolan vilket gjorde ämnet extra aktuellt att ta upp. Det ansågs viktigt att prata om våld på föräldramöten för att informera föräldrar om vad som faktiskt klassas som våld. Det var viktigt att informera föräldrar om att det inte är accepterat att aga barn då det inom vissa kulturer är accepterat. Det beskrevs handla om att aktivt arbeta för att informera och involvera föräldrarna. Barnets utveckling påverkas negativt av att utsättas för våld i hemmet (Källström & Thunberg, 2019). Samtliga respondenter upplevde det viktigt att belysa området då det alltid på något sätt påverkar barnen negativt.

”Det är väldigt få barn som blir utsatta för våld hemma som inte får en påverkad skolgång på något sätt. Vi behöver göra allt vi kan för att samarbeta kring dessa barn.” (Respondent 2)

En av respondenterna menade att det är speciellt viktigt att lyfta ämnet för att få professionella inom skolan och människor generellt att våga prata om det. Det beskrevs om okunskap och rädsla över lag men även bland personal inom skolan. Forskning styrker upplevelserna kring att det finns behov av mer kunskap inom skolan om barn som utsätts för våld i hemmet (Berger, Chionh & Miko, 2021). Det framkom att även om det anses vara ett mörkertal kring ämnet så möter professionella några av dessa barn varje termin. Två av respondenterna upplevde att det hade behövts mer insatser i skolan för att möta dessa barn. De upplevde att barnen får vänta väldigt länge på stödinsatser från vårdcentraler eller BUP-mottagningar. Den resursbrist som beskrivs visar även tidigare forskning. Faktumet att barn som är i behov av stöd men inte får det, på grund av resursbrist och långa väntetider, leder till att barnens problematik hamnar på skolans bord (Berger, Chionh & Miko, 2021). Problematiken blir att professionella inom skolan sällan har den utbildning och kunskap som behövs för att möta barnens behov med eventuell behandling (Berger, Chionh & Miko, 2021). Respondenterna upplevde att barnen har ett behov av stöd och att mer stöd skulle kunna utföras i skolan om det fanns mer insatser och kunskap

för att möta det. Några upplevde att det hade varit bra att ha mer behandlande tänk inom skolan. Att möta dessa barn ur ett socialpedagogiskt perspektiv handlar bland annat om att skapa en trygg miljö för barn där de kan utvecklas (Ruch m.fl. 2017). Barn som fått stöd att utveckla sina egna resurser i en trygg miljö kan sedan använda sig av det i andra sammanhang (Ruch m.fl. 2017). Det handlar om att ge individer förutsättningar till att kunna berätta och utvecklas, vilket respondenterna visar att det behövs mer resurser till.

”Det är alltid aktuellt att lyfta. Det ser olika ut i olika regioner men rent allmänt så barn som har varit utsatta eller bevittnat våld, de behöver hjälp utifrån... Och där känner jag att till exempel BUP inte svarar upp särskilt bra... och då hamnat det på oss i skolan vilket inte alltid är så lätt. Det kan vara aggressiva utbrott och saker som händer som vi riktigt inte förstår varför. Vi förstår inte riktigt hur vi skall jobba med det. Så absolut behövs det mer fokus på det. Det behövs mer insatser, kan jag tycka.”
(Respondent 5)

Att lägga ett pussel av små detaljer

Skolkuratorers roll är att möta barn och kunna uppmärksamma de små olika signalerna som de visar när de inte mår bra. Det behövs kunskap om hur de ska möta dessa barn och hur frågor ska ställas för att få fram information. Det kan skapa förutsättningar för att kunna hjälpa barnet till en bättre situation. Kunskap om vad som är viktigt i samtalet med barn som varit utsatta är en betydelsefull del (Ruch m.fl. 2017). Det är viktigt att ha förståelse för hur barnen ska bemötas och att det sker med respekt, att lyssna på deras känslor och tankar är viktigt för att kunna hjälpa dem (Ruch m.fl. 2017). Nedan berättar en respondent om att det är förhållandevis vanligt att de får höra små delar av något här och där. Vissa barn berättar lite för en lärare och lite för någon annan, när dessa saker ses i sin helhet så faller mönstret på plats. Det skapar en uppfattning om att det kanske inte riktigt står rätt till och att det är något som behöver undersökas mer.

“Oftast kanske det inte är så tydligt utan man får lägga det där berömda pusslet på något vis, man får en liten ledtråd här och en liten ledtråd där. Till slut kan man förstå vad som händer och hur det ser ut” (Respondent 5)

Flera av respondenterna beskriver att det vanligaste är att barnen själva kommer och berättar men att många barn också försöker signalera på andra sätt att något inte stämmer. Vissa äldre barn kan sitta och prata om det högt med kompisar så att pedagoger eller kuratorn skall höra, detta är ofta ett rop på hjälp. Detta gör att skolkuratorer och annan personal i skolan bör vara uppmärksamma på det som på något sätt upplevs avvikande. Shier (2001) beskriver att lyssna på barnet och stötta dem när de vill berätta är två av stegen i delaktighetsmodellen.

“Vanligaste är att barnet berättar själv eller att barnet ger signaler på något sätt så att man förstår att något inte stämmer” (Respondent 4)

“Med de äldre barnen så är det oftast att de berättar själva, antingen för mig i samtal eller om man sitter, alltså kompisar sitter” (Respondent 5)

Det beskrevs vara viktigt att lyssna mellan raderna när barnet vill ha samtal eller vill prata. Många barn börjar prata om annat först och det kan vara svårt för dem att öppna sig och våga prata om våldet. Ytterligare är det viktigt att våga ställa frågor om hur barnet mår och har det hemma, hur bråken ser ut hemma och vad som sker i dessa situationer. Många barn upplever att det är svårt att börja berätta om att de varit utsatta för våld (Noble, Moore & McArthur, 2020).

“det är inte så vanligt att någon säger: jag skulle vilja ha ett samtal för jag bli utsatt för våld hemma. Utan det brukar smyga sig på, med andra anledningar från början. Sen ställer jag alltid frågor som, Hur är det hemma? Hur blir det när det är bråk hemma?” (Respondent 2)

Berger och Samuel (2020) beskriver att det är mycket viktigt att professionella vet hur de skall göra när de möter barn som av någon anledning har ett avvikande beteende. Att våga uppmärksamma och försöka få veta mer är viktigt då det kan handla om att barnet är utsatt för våld i hemmet (Berger & Samuel, 2020). Det är också en viktig aspekt utifrån att skolan är en miljö där de flesta barn befinner sig och där de spenderar stora delar av sina dagar. Barn som varit med om våld kan ha en låg utvecklad social kompetens på grund av att de växer upp med våld i sin närhet vilket påverkar dem (Johansson & Herz, 2016). Respondenterna beskrev det viktiga i att ha kunskap kring hur stor betydelse bemötandet kan ha för dessa barn. Det upplevdes viktigt att alla som arbetar i skolan ska veta hur dessa barn ska mötas. En av skolkuratorerna hade i sitt uppdrag att utbilda lärarna på skolan i hur de skall prata med barn som misstänks vara utsatt för något. Det handlade om att bidra med kunskap till lärarna kring vilka frågor som kan ställas och hur de bör möta barnen för att få fram mer information. Detta är något som Berger, Chionh och Miko (2021) beskriver som viktigt, just att professionella har kunskap om hur de skall agera när de träffar barn som upplevt eller blivit utsatta för våld.

Samverkan och stöd i sin roll som skolkurator

När samverkan under intervjuerna kom upp så handlade det oftast om samverkan mellan skolkurator och lärare eller mentor. Samverkan sker även med socialtjänsten. Dock nämner alla att de först pratar med barnet och får samtycke till att samverka annars gäller sekretess. Det framkom att skolkuratorer i samverkan kan få rådgivning och stöd för hur de kan agera i olika situationer. Nedan berättar två respondenter att de försöker samverka med andra kring barn som är utsatta, i de fall det är för barnets bästa. Samtalen kan handla om vilket tillvägagångsätt som är det bästa när det uppstår svåra situationer. Dessa råd sker oftast i anonymitet. Det går inte att diskutera uppgifter som kan röja identitet eller dylikt. Alla skolkuratorer ingår i ett elevhälsoteam där det bland annat ingår en psykolog, skolsköterska, rektor och specialpedagog. I elevhälsoteamet samverkar de olika professionerna för elevens bästa och för att hitta lösningar för elever som kan vara utsatta på olika sätt. Enligt Berger och Samuel (2020) så är det elevhälsoteamet som har det största ansvaret och kunnigheten runt barnens psykiska hälsa. För barn som blivit utsatta eller upplevt våld i hemmet så krävs det speciell kunskap. Det etiska dilemmat som kan uppstå kring detta är balansen i hur mycket information som faktiskt kan delges i samverkan emellan olika professioner.

“Jag tänker att vi som vuxna som jobbar med barn behöver vara trygga i att hantera den här informationen, att man vet hur man skall göra och att vi samverkar, det blir en viktig del såklart. Om det blir ett långvarigt pågående arbete hos socialtjänsten, att vi samverkar med skolan, för ofta har det ju påverkan på skolarbetet också” (Respondent 2)

“men behöver jag hjälp i ett ärende där barn är våldsutsatta till exempel så har jag ett nära samarbete med barnhuset och resurscentrum för hedersrelaterat våld, nationella kompetensteam finns ju också så att jag har mina vägar” (Respondent 3)

Det är viktigt att reflektera kring att arbetet med utsatta barn kan skapa ett starkt känslomässigt engagemang. Banks (2013) beskriver balansgången mellan att göra saker större än de egentligen är eller att göra saker mindre än de egentligen är. Detta kan vara svårt att balansera mellan ens professionella roll och det personliga engagemanget (Banks, 2013). Trots att arbetet som skolkurator oftast är ett uppdrag som bara en person på en skola har så upplevde de flesta att de hade ett bra stöd i sin roll. Flera av dem beskriver att de har ett nätverk de kan vända sig till för stöd och råd. Den gemensamma upplevelsen var att chefen eller rektorn på skolan fanns som stöd och stod bakom dem om en orosanmälan behövde utföras. De flesta hade också tillgång till handledning regelbundet. Ur ett relationsperspektiv så ger denna sorts relation och kontext ett stöd och utvecklande av den professionella rollen (Aspelin & Persson, 2011).

“dels så har vi ett nätverk med kuratorer på kommunal nivå, sen har vi handledning 1 gång i månaden, och om det skulle vara något... ja jag tar inga beslut själv utan jag har alltid rektor bakom mig. Det är viktigt!” (Respondent 5)

“Jag har tillgång till allt skulle jag säga, om jag har behov av det. Jag har ett starkt gediget team runt mig och en bra ledning som finns där också om det skulle vara så. Sen så har jag möjlighet till enskild handledning om det behövs” (Respondent 4)

“vi har ett kollegialt nätverk med alla kuratorer som arbetar i grundskolan, vi är sju och träffas varannan vecka. Där kan jag lyfta saker när det blir jobbigt eller att man behöver prata om saker utifrån sin roll. För det är klart, vi jobbar ju ensamma och man blir ensam i den rollen så det kan finnas saker man behöver diskutera med personer i samma roll” (Respondent 2)

Hur rektorerna är och hur de styr sina skolor ses vara avgörande för hur skolkuratorerna känner sig stöttade i sin roll (Berger, Chionh & Miko, 2021). Rektorer och ibland verksamhetschefer styr vilka uppdrag skolkuratorerna skall arbeta med och vilka vidareutbildningar de kan få (Berger, Chionh & Miko, 2021). Professionella inom skolan känner sig mer bekväma i sin roll när de har rektorer som är stöttande, detta trots att arbetet kan innefatta svåra uppgifter (Berger, Chionh & Miko, 2021). En svår del som Forsner m.fl. (2021) tar upp är att skolkuratorer ibland brottas med dilemmat att förvärra barnens situation. Oron handlar om att en anmälan potentiellt skulle kunna förvärra barnets situation och leda till att barnen blir straffade i hemmet (Forsner

m.fl. 2021). Dessa negativa konsekvenser gör att skolkuratorer i vissa lägen ställs inför svåra avvägningar. Vad är att skydda barnet och vad är skyldigheterna i arbetsrollen?

Barns utsatthet

Rädsla för att berätta

Under alla intervjuer fanns en tydlig uppfattning om att barn inte vågar berätta om våldet i hemmet. Även om de vill berätta finns det en rädsla. En orsak som hindrar barn från att berätta upplevdes bero på språket. Det beskrevs att det i den skolan finns många nyanlända barn som inte kan språket, vilket blir ett hinder. Forskning belyser att barn som nyligen kommit till Sverige kan ha mindre chans att bli hörda kring sin utsatthet (Åhl, Karlsson & Ingerström, 2020). Barn har av flera olika orsaker svårigheter att uttrycka sig, professionella ska stötta och hjälpa barn att komma förbi det som hindrar dem från att kunna uttrycka sig (Shier, 2001). Professionella inom skolan behöver vara extra uppmärksamma så att alla barn får möjlighet att bli hörda, vara delaktiga och ha inflytande (Åhl, Karlsson & Ingerström, 2020). Språket blir ett problem då det i vissa möten behövs en tolk när skolkuratoren har samtal med barnet. Det framkom att barn kan uppleva oro för att tolken eventuellt berättar om vad barnet säger till föräldrarna, detta ansågs vara en ny utmaning att ha i åtanke. Det beskrevs även om osäkerheter kring att kunna tolka nyanlända barns signaler på samma sätt som de var vana vid. Det fanns en oro för att missa viktiga signaler då det faktiskt kan skilja sig åt.

“På vår skola är många olika kulturer, jag tro vi har över 30 olika hemspråk och det blir ju krockar. Så vi har kontinuerliga föräldramöten där vi talar om vad som gäller i Sverige, och hur vi hanterar detta. Det är inte okej att aga, det är inte okej att utföra våld. Viket är naturligt i många andra kulturer.” (Respondent 4)

Många barn har svårigheter att prata om våldet överhuvudtaget och vissa har på grund av den komplexa situationen svårigheter att själva förstå vad som händer (Noble, Moore, & McArthur, 2020). Det framkom att det många gånger tar lång tid för barn att berätta och att de behöver få den tid som krävs utan att bli pressade. Den komplexa relationen som dessa barn har i hemmet skapar en otydlighet och osäkerhet kring sin utsatthet. Barn som utsätts för våld utvecklar oftast en slags omedveten acceptans för våldet, men i samtal kan de minimera våldets omfattning genom att till vuxna beskriva att det är en del bråk i hemmet (Noble, Moore & McArthur, 2020). Vuxna behöver vara nyfikna och konkreta i mötet med barn för att få en tydligare förståelse för barnets utsatthet (Noble, Moore & McArthur, 2020). Det kan handla om att barnet förstår att den som utför våldet är elak samtidigt som det finns många väldigt bra sidor hos dem. Detta upplevde respondenterna som en anledning till att barnen är lojala mot föräldrarna, även om lojaliteten många gånger beror på rädsla. Barn som upplevt våld fokuserar ofta på föräldrarnas goda sidor och mindre på våldet, vilket hindrar dem från att berätta om sin utsatthet (Noble, Moore & McArthur, 2020).

Flera av skolkuratorerna upplever att barn känner ett ansvar och skyldighet att skydda sina föräldrar, eller de anhöriga som utsätter dem eller andra för våldet. Många av barnen berättar inte om våldet i hemmet då de känner en oro inför att situationen kommer förvärras i stället för att förbättras (Noble, Moore & McArthur, 2020). Att våga berätta ansågs vara ett oerhört stort

steg och det skapar ofta rädsla, skräck och ångest. Det framkom att barn i vissa fall försöker ta tillbaka det de berättat. Utifrån ett relationsperspektiv anses det viktigt att utgå från barnets egenvärde och respektera deras känslor och agerande (Ruch m.fl. 2017). Relationsperspektivet visar att det är viktigt att förstå och respektera barnets agerande. Skolkuratorernas förståelse för barnens agerande upplevdes visa på att de respekterar barnet och dess känslor. Arbetet med relationen till barnen kan vara avgörande för att lyckas eller inte, enligt Howe (1998). I studien innebär att lyckas när barnen känner sig så trygga att de vågar berätta om det våld som pågår i hemmet, därmed skapas möjligheter att hjälpa dem. Flera av respondenterna ansåg att det är viktigt att ha förståelse för att det finns flera orsaker till att barn inte berättar.

”svårigheterna brukar komma när det har startat en process med andra myndigheter, när föräldrarna är informerade om vad som skett, då märker jag ofta att barnet får någon slags ångest, skuldkänsla som många gånger gör att de tar tillbaks vad de sagt för att de vill skydda... man behöver ha förståelse till varför barnen agerar på detta visset... Många gånger handlat det ju inte om att det inte har skett, utan om att man vill skydda, man kanske upplevt stress och fått utskällningar eller hot hemifrån som gör att de blir rädda.” (Respondent 4)

Det framkom av flera att barn oavsett ålder är väl medvetna om att de inte får berätta om våldet. Det upplevdes som att barn redan från förskoleåldern vet om att våldet och utsattheten som sker i hemmet är en familjehemlighet. Barn som lever i hem där det förekommer våld har en större benägenhet att hålla familjens hemligheter om våld (Berger, Chionh & Miko, 2021). Barn vet om att de inte ska berätta och är beroende av sina föräldrar vilket gör det till ett väldigt svårt dilemma för dem att hantera. Dessa barn bär ständigt en rädsla för sig själva men också en rädsla för vad som kan hända deras familj (Noble, Moore & McArthur, 2020). En respondent upplevde att barn som utsätts för våld i hemmet i de flesta fall visar ett extra intresserade kring skolkuratorns skyldigheter. Det upplevdes ganska lätt att förstå vilka barn som är utsatta på något sätt utifrån deras nyfikenhet kring sekretessen och anmälningsplikten, eftersom de ställer specifika frågor.

Barn vill berätta

Det framkom från flera att barn har ett behov av att berätta om sina erfarenheter av våldet även om det är jobbigt. Barn som får möjlighet att prata om sina upplevelser av våld upplever ofta en lättnad även om det är svårt att prata om det och är ett stort steg att ta (Källström & Thunberg, 2019). Det är viktigt att skolkuratorer och andra inom skolan är uppmärksamma på att barn vill berätta men oftast inte vågar. En av respondenterna beskrev att det känns som att vissa barn bestämmer sig för att berätta, som att det är ett välplanerat beslut även om det är väldigt jobbigt. Andra barn, speciellt små barn, upplevdes berätta om våldet spontant, nästan som att orden ramlar ur munnen på dem. Det beskrevs av flera respondenter att det märks att barnen vill berätta och barn som är lite äldre berättar ofta för sina vänner i närheten av en vuxen. Det upplevdes även att dessa barn på olika sätt försöker få någon att agera men med försiktighet. Då barn spenderar så mycket tid i skolan finns möjligheten för vuxna att skapa en relation till barnen som skapar trygghet och förtroende för en vuxen (Harbola, 2021). Barns behov av att prata om våldet visar även tidigare forskning ger god effekt. Det möjliggör för barnen att få

lasta av sina upplevelser vilket kan upplevas som en lättnad (Källström & Thunberg, 2019). Flera av skolkuratorerna belyste betydelsen av att visa ett genuint intresse av att lyssna när de väl berättar.

”Det märks att de har ett otroligt behov av att berätta om sina känslor och vad som sker. Att också få lätta på hemligheten som de ofta har burit under en lång lång tid... Man märker att det är ångestbefriande att få dela detta med någon mer... någon som faktiskt lyssnar och tror på vad de säger” (Respondent 4)

De flesta uppgav att det kan ta lång tid innan barn vågar berätta om sina upplevelser och innan det framkommer någon tydlig information kring vad som egentligen händer. En respondent menade att det sällan kommer fram i första mötet. Nästan alla upplevde att det oftast finns en misstanke om att barnet är utsatt för någonting. Det kan handla om en känsla som det inte finns några belegg för. Det ansågs därför viktigt att skapa trygghet i rummet och i samtalet med barnet för att de ska våga berätta. Harbola (2021) beskriver att skolkuratorer kan vara den viktiga personen som upptäcker barnet eller stöttar det i sin fortsatta utveckling. Vissa ansåg det viktigt att berätta för barnen om att svåra ämnen ibland kommer upp i samtal. Det kunde visa barnet att skolkuratoren är bekväm och van vid svåra samtal.

Barns behov av bekräftelse

Genom att ge barnen mandatet att berätta i sin takt och arbeta för en långsiktig relation kan barnets förtroende växa beskrev några av respondenterna. Barns självkänsla kan stärkas när de får möjlighet att vara delaktiga och ha inflytande (Åhl, Karlsson & Ingerström, 2020). Samtliga angav att barnets inflytande ökar i när samtalen utgår från barnet. Det beskrivs ha en positiv effekt på barnets självkänsla och skapar även tillit till vuxna, något som dessa barn kan ha svårigheter med (Åhl, Karlsson & Ingerström, 2020). Det framkom under samtliga intervjuer att barnet är utgångspunkten i samtalen, något som utifrån ett relationsperspektiv ökar barnets tillit till vuxna.

”Att lägga det på barnets nivå, det är viktigt. Att inte pressa, det måste få komma i barnets takt. Om de inte vill säga så mycket så vill jag aldrig pressa dem utan mer öppna upp för ett nytt tillfälle, och det brukar leda till att man vill fortsätta träffas.” (Respondent 4)

Barn som utsätts för våld i hemmet kan i sociala sammanhang ta en underordnad position för att inte riskera att förolämpa andra människor (Åhl, Karlsson & Ingerström, 2020). Dessa barn försöker anpassa sig till vad andra vill för att minska risken för att nya situationer av våld utvecklas (Åhl, Karlsson & Ingerström, 2020). Det forskning beskriver visar på behovet som framkommer under intervjuerna, att bekräfta barnens oskyldighet i sammanhanget. Negativa relationer kan påverka barns förmåga att utveckla sociala relationer och deras förmåga för känslomässig förståelse (Howe, 1998). Enligt Howe (1998) kan goda sociala relationer vara avgörande för barnens utveckling. Det kan räcka med att barnen får uppleva en relation där de blir behandlade med respekt för att de ska kunna utveckla egna sociala färdigheter. Det är genom relationen mellan den professionella och individen som förutsättningar för barnets

utveckling kan skapas (Aspelin & Persson, 2011). Respondenterna använder här relationen som verktyg för att stärka barnens självkänsla. När barnen i relation till en annan får bekräftelse om att det inte är accepterat att de utsätts för våld kan barnen själva börja reflektera kring sitt egenvärde (Aspelin & Persson, 2011). En respondent beskrev att det är viktigt att ha konkreta frågor och samtidigt bekräfta barnet i vad de berättar för att öka barnets förståelse för att de inte förtjänar det de utsätts för.

“Att fråga dem vad de gjorde, hur de mådde, och vad de tänkte och så. Men sen också att bekräfta att det är fel. Ingen får ta i dig på det sättet, ingen får slå på dig och du är modig som berättar, och jag vill lyssna på dig. Vuxna vill lyssna på dig...”
(Respondent 3)

Det uppfattades viktigt att tala om för barnen att det inte är deras fel att våldet uppstår. Det beskrevs även som viktigt att vara tydlig med att det inte är att skvallra, då barn kan behöva höra det. En respondent berättade att barnens utsatthet kan bekräftas samtidigt som det är viktigt att möta deras oro för familjen och förklara att alla i familjen behöver få hjälp. Freires perspektiv visar att individer stärks när de själva får reflektera kring sin utsatthet och att kunskap kan stötta dem (Carroll & Minkler, 2000). Genom att tillsammans med barnet reflektera kring deras situation växer barnets förståelse. Utifrån barnets kontext kan de få möjlighet att minska den skuld och skam de upplever. Det blir en bekräftelse för barnet att den inte bära skuld i sammanhanget. Att barn inte berättar om våld på grund av att de känner både skam och skuld är något som tidigare forskning bekräftar (Noble, Moore & McArthur, 2020). Utifrån ett relationsperspektiv anses den professionella som en möjlig person att påverka individens utveckling och livssituation. Med denna möjlighet finns det även ett speciellt ansvar i relationen (Aspelin, & Persson, 2011). Forskning visar att barns förståelse för sin utsatthet förstärks genom andra människors reaktioner och respons på deras berättelser (Noble, Moore & McArthur, 2020). Det ansågs vara viktigt att alltid markera barnets oskyldighet i situationen, barn behöver ofta höra att det inte är deras fel.

”Man ser det nästan i ögonen på de här barnen, att det är väldigt skönt att höra och jag tror att de behöver bli påmindra ganska ofta...” (Respondent 1)

Barns delaktighet i det som rör deras egen situation har visat sig ha en positiv påverkan på barnets självkänsla, aktörskap och tillhörighet (Shier, 2001). Flera av respondenterna betonade det viktiga med att bekräfta för barnen att de är modiga som berättar. Det beskrevs att information i vissa fall framkommit från socialtjänst eller annan myndighet kring barnets utsatthet. Trots sin förkunskap beskrevs det betydelsefullt att lyssna på barnets historia för att förstå deras upplevelse. Det ger dessutom barnet möjlighet att med sina egna ord få berätta om sina upplevelser och därmed ha inflytande. Utifrån ett relationsperspektiv ser den professionella sig själv delaktig i barnets förändringsprocess (Aspelin & Persson, 2011). Det blir en typ av bekräftelse för barnet att veta att skolkuratorn redan har informationen, men att hen vill höra barnets upplevelser. Det framkom under flera av intervjuerna att det var av betydelse att få barnen att känna trygghet i rummet. Det var även viktigt att visa barnet att det är barnet som väljer vad samtalet ska handla om. Flera av skolkuratorerna menade att det var

betydelsefullt och viktigt att visa barnet att de genuint lyssnar på vad de säger. Det är även viktigt att visa en tillit till vad barnet säger och verkligen ta sig tid för dem och för att lyssna.

”Jag litar på barnen, att det de säger är sant och att det är så de har upplevt det. Jag har ingen anledning att inte tro på det för jag vet också hur jobbigt det är när det kommer upp. Och är det inte sant så utsätter man sig inte gärna för den risken, och skulle det inte vara sant så har det troligtvis blivit så att man trott på ett barn som troligtvis hade behövt blivit trott på ändå.” (Respondent 2)

Barn som lever i hem där våld förekommer känner i många fall ett stort ansvar och kontrollbehov över familjens säkerhet (Noble, Moore & McArthur, 2020). Forskning visar att barn känner ett ansvar över familjen vilket gör det viktigt att vuxna förklarar och redogör för barnet att det inte kan ansvara över vuxna människors handlingar. Barn upplever en stor oro och stress över att lämna alla sina ägodelar och sitt hem när de placeras eller förflyttas från ett våldsamt hem (Noble, Moore & McArthur, 2020). Respondenterna upplevde precis som forskning visar att det finns en stor oro för de förändringar som sker efter att ha berättat om våldet. Majoriteten ansåg det viktigt att förmedla hopp till barnen inför de förändringar som i de flesta fall sker. De förklarade det betydelsefulla i att ge barnen hopp om att hjälp finns att få, hopp om att det kan bli bra. Eftersom det innebär stora förändringar menade flera av respondenterna att det är viktigt att bekräfta barnen genom att finnas tillgänglig när olika känslor och tankar som dyker upp. Skolkuratorer kan utifrån teoretiska aspekter kring en betydelsefull vuxen ha en betydelsefull roll för barnen. De kan ha en avgörande roll för barnets känsla av hopp i den svåra men betydelsefulla förändringen som sker.

Att finnas för barnen

Tillgänglighet och relation

Att ha en god relation ses som en framgångsfaktor för att kunna möta barn som upplevt eller upplever våld i hemmet. För att skapa möjligheter att möta dessa barn så pratar de skolkuratorer som intervjuats genomgående om att vara tillgänglig på olika sätt. Att visa sig tillgänglig kan vara att befinna sig i barnens miljö så att det blir lätt för barnen att skapa kontakt och bygga en relation. Respondenten beskrev att det förebyggande arbetet med att skapa en relation och finnas tillgänglig för barnen är en viktig del för att komma dem nära. Det upplevdes även viktigt för att kunna ge barnen det stöd de behöver och för att informera barnen om nödvändig information som kan vara till hjälp. Skolkuratoren visar sig tillgänglig genom att ha sin dörr öppen, att försöka befinna sig ute bland barnen i deras miljö. De uttryckte under intervjuerna hur viktigt och avgörande detta är för relationsskapandet. Det ansågs ha betydelse hur mycket man engagerar sig och visar sig tillgänglig. Rollins (2020) beskriver vikten av att jobba med att skapa goda relationer, det är bra om det sker som förebyggande arbete då svåra situationer som dyker upp kan vara slitsamt för en relation. Att engagera sig i relationen skapar bättre förutsättningar att lyckas vara ett stöd och få barnet att må bättre och utvecklas. Att vara tillgänglig beskrivs innebära att befinna sig där eleverna är, att prata och vara med eleverna i korridorerna, spela pingis eller vara med på en lektion. Tillgänglighet ansågs vara att visa sig och finnas finns till hands. Det upplevdes lättare att skapa kontakt genom att finnas bland eleverna i stället för att de ska behöva söka upp skolkuratoren och knacka på för att säga något.

”Jag är en person som gillar att vara med barnen, i korridoren, på lektionen. Jag jobbar mycket förebyggande just för att det är vikten av att man har en relation som de är trygga med. Jag gillar inte att jobba med stängd dörr utan den skall vara öppen om jag inte har samtal, sen är jag gärna ute med barnen i deras miljö.” (Respondent 4)

“Och sen har vi ju detta med det relationsskapande arbetet då, det är ju superviktigt! Jag kan inte vara en kurator som sitter instängd i mitt rum, jag måste vara ute, jag måste ju vara med ungarna. Man måste ha en relation innan något händer för annars har jag inte en chans. För är jag bara en tant som sitter i ett rum som man blir kommenderad till när läraren tycker att man skall prata med kuratorn då blir det ingen bra relation, då får du inte de här förtroendet heller” (Respondent 5)

En annan viktig del som beskrevs var att visa sig tillgänglig genom att finnas kvar under hela processen. Det upplevdes viktigt med tydlighet om att finnas för barnet och bry sig. Att finnas beskrevs innebära bland annat att boka in återkommande möten och svara på sms som barnet skickat till arbetstelefonen. Det ansågs även betydelsefullt att följa upp barnen i situationer där det fanns vetskap om att det kan ha skett något jobbigt eller efter en helg. För att skapa goda relationer så visas det tydligt i intervjuerna att ärlighet var viktigt för att kunna bygga en relation med eleverna. Även att se dem och hälsa på dem i korridoren. En god relation mellan skolkuratorn och barnet är betydelsefullt. Det är även av betydelse att visa sig tillgänglig och flexibel då det skapar bättre förutsättningar för att stötta barnen utifrån deras behov (Källström & Thunberg, 2019).

“Att man visar att man står kvar, och att man fortsätter att boka in tider och att man visar, - Ja du har mitt nummer och att man ser till att svara, sms är det ju oftast de skickar. Så man visar att man är tillgänglig”. (Respondent 2)

Det framkom att relationen med barnet skapas på barnets nivå. Skolkuratorns tillgänglighet kunde se olika ut utefter barnets behov. Vissa barn ansågs ha ett behov av att bara få komma och prata vilket räcker för dem medan andra har behov av en starkare relation som ger dem mer. Att möta barnet utifrån deras förutsättningar och känna av vad barnet behöver är en viktig del i skolkuratorns arbete i att skapa relation. Går skolkuratorn över barnets gränser så kan barnet att dra sig undan vilket försvårar möjligheterna för att stötta barnet eller få fram viktig information. Det kan även påverka relationsskapandet negativt om de i stället är helt avvaktande och passiv. Det handlar till stor del om en ständig balansgång och avläsning i vad just det enskilda barnet har för behov och hur just det barnet behöver bli mött. Att skapa relation till barnen upplevdes vara en av de viktigaste uppgifterna i mötet med dessa barn. Relationen som byggs upp med eleverna kan hjälpa dem att börja lita på människor igen då dem ofta haft känslan av att bli svikna tidigare. Att skapa en god relation till dessa barn kan ge dem de verktygen som behövs för att kunna bygga förtroende för människor igen (Rollins, 2020).

”En del barn vill gärna komma och tycker det är skönt att vara här, en del är hit men inte längre och då får man respektera det. Och andra är i princip bottenlösa och skulle kunna klättra in i en liksom och bosätta sig där för alltid” (Respondent 3)

Trygghet

Trygghet är något som beskrivs upprepade gånger under våra intervjuer. Det är att det behöver finnas trygga vuxna som möter barnen på barnens nivå. Vuxna som visar att de finns där för barnen och att de finns kvar genom svåra saker, att de följer upp vad som hänt. Att vara öppen för att barn kan känna och uppleva trygghet på olika sätt med olika människor och att det är helt okej. Nedan berättar tre olika skolkuratorer om att det är mycket viktigt att göra det som är tryggt för barnet. I denna situation så handlar det om att ha samtal med barnet. Barnet ges då möjlighet till att avgöra om de känner trygghet i att prata med skolkuratoren själv eller om de vill ha med någon annan trygg vuxen. Det som sker är utifrån barnets villkor och barnets bästa. Berger, Chionh och Miko (2021) benämner att det viktiga i att skapa trygghet för barn som utsatts för våld kan vara att ge dem verktyg i att kunna styra sina känslor och reglera var de lägger sin koncentration. Tryggheten i skolan är en viktig del för dessa barn då det är vanligt att tryggheten i hemmet inte funnits och påverkats negativt på grund av det barnen upplevt.

“Det beror på hur trygga de är och på ålder, ibland så kan det vara så att den man är tryggast med är ju faktiskt ens lärare och då gör vi oftast tillsammans” (Respondent 5)

“Inledningsvis brukar jag alltid fråga barnet, hur den känner, om den vill ha med någon eller om de vill träffa mig själv. Så det blir på barnets villkor” (Respondent 4)

“Jag försöker vara en vuxen, att vara trygg och att de känner att de har en plats där de kan vara sig själva, att jag inte är dömande” (Respondent 3)

Skolkuratorerna beskrev vikten av att det finns trygga vuxna i skolan som kan finnas för barnen och möta deras behov av trygghet. Det kan handla om att ta sig tiden till att sitta och lyssna på vad de har att berätta och visa att de finns där för dem, att de vill lyssna. Noble, Moore och McArthur (2020) beskriver just vikten av att lyssna på barnen när de berättar vad de varit med om och vara en trygg vuxen som finns där för dem är viktigt för att de lättare skall kunna öppna upp sig om sina erfarenheter. Även Sackett och Cook (2021) beskriver att den trygghet som skolkurator kan ge barnen är hjälpsam då barnen kan se tryggheten som ett stärkande band. Det kan leda till att barnen har lättare till att våga prata om sina erfarenheter.

“Det är oftast i skolan som barn som inte mår bra eller far illa oftast berättar något till någon trygg vuxen, så vi har ett jättestort ansvar att alltid sitta och lyssna in och verkligen ta allt på allvar” (Respondent 1)

Flera av skolkuratorerna beskrev hur svårt det kan vara att möta barn som är utsatta för våld och betydelsen av att visa en trygghet i hur informationen tas emot i mötet med dessa barn. Detta för att inte skrämna i väg dem utan i stället visa sin trygghet och sitt lugn i dessa

situationer så att barnet kan få det stödet som den behöver. Noble, Moore och McArthur (2020) beskriver att vuxna skall reagera då barn berättar om de varit utsatta för våld för att barn skall förstå att deras situation är just utsatt. Skolkuratorerna betonade däremot att det är viktigt att tänka på ens reaktioner, att skapa lugn och trygghet ansågs vara grundläggande. Vid flera tillfällen under intervjuerna nämndes betydelsen av att hålla sig lugn i samtalet med barn som berättar om våld. Det beskrevs att barn som utsatts för våld reagerar på allt de säger eller hur de agerar i dessa svåra samtal. Det ansågs viktigt att visa empati samtidigt som reaktionen inte får bli för starkt eftersom det kan leda till att barnet inte berättar mer. Det är viktigt att visa empati samtidigt som starka reaktioner inte ansågs bra då det kan leda till att barnet inte berättar mer. En respondent beskrev att det som vuxen är viktigt att inte tappa fattningen i samtal när barn berättar om sin utsatthet. Det är avgörande att visa att de är trygga och klarar av att höra vad de har att säga.

“för barnet måste du visa, jag klarar av att höra det du har att berätta för mig och att det finns saker vi kan göra för att hjälpa till och att det skall bli bättre och att man förmedlar ett lugn i det. För jag tänker att annars finns risken att de berättar det lilla och så reagerar vi för starkt och då vågar de inte berätta mer för de blir oroliga för hur vi skall hantera det. Så då tänker jag att det är en viktig del att man känner sig trygg med att hantera det för det är ju svåra saker och det väcker känslor i en själv när barn är utsatta för våld” (Respondent 2)

”Det är viktigt att förhålla sig så neutralt som möjligt på något vis, Det är jättemycket fingertoppskänsla, empati och förståelse för vad de sett och varit men om. Att ha ett lugn och vara trygg. Inte visa hur illa berörd man blir på något vis utan att man är neutral.” (Respondent 5)

Förutsättningar för barns delaktighet

Tydlighet och ärlighet

Under intervjuerna betonade samtliga betydelsen av att vara tydlig och ärlig i mötet med barn. De beskrev att de redan från början är tydliga kring sina skyldigheter och vad anmälningsplikten egentligen innebär. Det breda åldersspannet på barnen i studien innebar att de informerades på olika sätt, anpassat till barnets ålder och förmåga att förstå. Ärlighet och öppenhet i mötet med barnen var trots ålderskillnader återkommande i samtliga intervjuer. Barns delaktighet bör alltid anpassas utifrån ålder (Shier, 2001). Professionella ska dessutom alltid väga för och nackdelar mot varandra kring hur pass delaktig ett barn ska för att det ska göra mer nytta än skada (Shier, 2001). Att vara tydlig från början upplevdes av samtliga respondenter minska risken för att barnen ska känna sig svikna senare. Det kunde handla om situationer där informationen som barnen berättat om behövde föras vidare, vid en orosanmälan till exempel. Skolkuratorerna i studien beskriver att utifrån barnets ålder alltid ha som mål att vara ärlig och tydlig för att inte svika ett förtroende. Det beskriver Rollins (2020) som en förmåga att balansera makt och omsorg. Balansen mellan omsorg och skyldigheter är den komplexitet som socialarbetare i mötet med utsatta barn ständigt står inför (Rollins, 2020).

”Att vara väldigt noga med att upplysa om detta med tystnadsplikten, vad det innebär så att man inte på något vis lovar att man skall vara tyst och sen så måste vi anmäla till socialtjänsten. Där måste man ju vara jättenoga.” (Respondent 5)

När respondenterna belyste betydelsen av tydlighet kring sina skyldigheter beskrev dem även vilka etiska dilemman de kunde hamna i. Tidigare forskning och information från respondenterna stämmer överens när det gäller att barn känner oro för att berätta om sin utsatthet för professionella. De beskrev att det är tydligt att barn många gånger inte vågar berätta på grund av vetskapen om skolkuratorns anmälningsplikt, i dessa fall blir anmälningsplikten ett dilemma. Det upplevdes även kunna uppstå i samband med att barnet informeras om dessa skyldigheter. Det var dessutom väldigt viktigt att samtidigt vara tydlig med att man kommer finnas kvar.

”Jag har tystnadsplikt men jag är ingen präst. Så det är ju ett etiskt dilemma, för ibland så kan det ju faktiskt vara att man vet att de vill säga saker och att man vet att de sitter med saker, men de vet att jag inte kan vara tyst, utan att jag måste anmäla.” (Respondent 5)

Det var trots detta dilemma tydligt att alla i de flesta fall upplevde ärlighet och tydlighet som avgörande för att inte riskera att bryta barnets förtroende för dem. Forsner m.fl. (2021) beskriver att professionella har upplevt långvariga känslomässiga negativa konsekvenser av att de anmält oro till socialtjänst som inte lett någon vart. Det beskrivs att barn blivit arga och besvikna när de kontaktats av socialtjänst då de känt sig svikna av den professionella (Forsner m.fl. 2021). Det som skiljer sig i denna studie och tidigare forskning kring etiska dilemman i samband med orosanmälningar är just skolkuratorernas tydlighet kring sina skyldigheter. Resultatet från våra intervjuer visar att när barnen från början vet om skolkuratorns skyldigheter, kan de själva få möjlighet att berätta det de vill. Barnen blir genom informationen delaktiga, upplevelsen av ett brutet förtroende blir inte lika starkt som tidigare forskning betonar. Vi reflekterar därför kring om det etiska dilemmat upplevs starkare när det brister i den professionellas tydlighet kring skyldigheterna. Bristande tydlighet verkar leda till en otydlig relation för barnet. Delaktighetsstegen kan användas som verktyg för att reflektera kring hur barn utifrån ålder och mognad kan göras delaktig på ett betydelsefullt sätt (Åhl, Karlsson & Ingerström, 2020). Det kan vara ett betydelsefullt verktyg för att barns delaktighet inte enbart ska utgå från professionellas personliga värderingar kring delaktighet. Här blir barnets delaktighet utifrån barnets behov i stället för utifrån den professionellas syn på delaktighet. Även om barns delaktighet är av betydelse så måste barnets förmåga till delaktighet reflekteras kring i varje enskilt fall (Hart, 1992). I de flesta situationer så finns det sätt att informera barnen så att de förstår, men i de situationer det inte går så uppstår etiska dilemman enligt flera av respondenterna.

”Ett ganska litet barn berättade för mig om syskons utsatthet, och där var jag tvungen att göra en anmälan kring det jag hade fått till mig. Men jag visste ju också att eftersom de här barnet inte förstod att det här var fel så kunde jag ju inte berätta om vad jag behövde göra. Och det är ju inte egentligen inte ett arbetssätt som jag tycker

om att ha, utan även med ganska små barn så tänker jag att man har en öppenhet som är för deras ålder men i det läget så kunde jag ju inte göra det.” (Respondent 3)

Etiska dilemman är något som kan uppstå i arbetet med utsatta barn, som exemplet ovan visar. Banks (2013) beskriver förmågan att i alla svåra situationer kunna reflektera och motivera sitt tillvägagångssätt som professionell visdom. Vi upplever att det är just det som sker när det beskrivs att själva anmälan inte är det jobbiga i det stora hela. Vid en anmälan har den professionella kritiskt reflekterat kring sitt agerande och även inkluderat barnen i processen. Tydligheten minskar självttvivlet och handlar om en form av professionell visdom. Socialpedagogiska handlingar kan utföras när den professionella har ett delaktighetsfrämjande förhållningssätt (Bolin & Molin, 2018). Delaktighetsfrämjande arbete handlar om att medvetandegöra individer och bidra med kunskap och information utifrån barnets ålder (Bolin & Molin, 2018). En respondent beskrev i vilket skede de berättar om sina skyldigheter och beskrev några av barnens olika reaktioner.

”inledningsvis så fort barnet börjar berätta så man inte lurar barnet, så att de förstår att det här kommer att ske. Det kan bli lite olika reaktioner i det, mycket rädsla, frustration, ilska, och att de inte vill att man skall också. Men jag brukar förklara varför och att det är för att skydda barnet på något vis. Jag fortsätter ju att visa att jag finns där för barnet och att jag sluter upp hela tiden. Att jag försätter prata om det, och för det mesta så brukar det inte vara något problem och de gångerna det är det får man tänka att det ingår i arbetsuppgifterna att man måste göra detta enligt lag och så.” (Respondent 4)

Det var flera som betonade vikten av att i samband med att informera om ens skyldigheter även förklarar att man kommer stanna kvar. Genom att få barnets förtroende kan skolkuratorerna vara ett bestående stöd genom hela processen, en trygghet. Rollins (2020) bekräftar att socialarbetares förmåga till empati, tillit och förtroende är betydelsefulla kriterier för att barn ska kunna se något värdefullt ur kommande förändringar.

” jag är väldigt tydlig med att förklara för dem att en orosanmälan gör jag inte bakom ryggen, det är inte så att jag får information, gör en orosanmälan och så lämnar jag det så...” (Respondent 1)

”...att man inte lämnar någon vind för våg sen i allt, utan att man finns kvar. Det är viktigt.” (Respondent 5)

När barn berättar om våld som sker i hemmet, av personer som förväntas vara deras trygghet så är det extra viktigt att den som får till sig informationen stannar kvar. Berger, Chionh och Miko (2021) beskriver att det kan ha en viktig och skyddande roll för barn som utsätts för våld i hemmet att i skolan mötas av förtroendefulla vuxna. Det flesta i studien beskrev att det är viktigt att finnas kvar för barnet efter en anmälan. Det uppgavs vara av betydelse att tydliggöra för barnet att man kommer stanna kvar genom hela processen. Det uppfattades däremot finnas skillnader i hur skolkuratorerna beskrev betydelsen av att finnas kvar efter en anmälan. Alla

utom en respondent betonade genomgående betydelsen av att finnas kvar medan en inte nämnde det. Banks (2013) beskriver det personliga engagemanget inom socialt arbete som en investering av en del av "jaget". Personligt engagemang beskrivs som närhet, professionellt ansvar beskrivs som avstånd (Banks, 2013). Personligt engagemang och professionellt ansvar kan ses som två separata förhållningssätt men kompletterar varandra i socialt arbete (Banks, 2013).

Förutsägbarhet

Det framkom av flera att barn som berättat om våld i hemmet känner en stor oro över vad som kommer hända härnäst. Ovisshet för barn är en skrämmande känsla som är tung att bära oavsett ålder. Den vanligaste känslan för barn som upplever våld i hemmet är rädsla, för vad som ska hända de själva och familjemedlemmarna i framtiden (Noble, Moore & McArthur, 2020). För att lindra barnets oro i dessa situationer menar respondenterna att det krävs en tydlighet och förutsägbarhet. Professionellas förmåga att skapa förutsägbarhet och tydlighet kring de praktiska aspekterna för barnet bidrar med trygghet, denna trygghet kan minska ångest över situationen (Rollins, 2020). Detta visar att förutsägbarheten som skolkuratorerna redogör för i studien spelar en viktig roll. Förutsägbarhet kan öka barnets välmående i en väldigt jobbig situation.

"det gäller att vara ganska öppen och tydlig med vad vi gör och varför vi gör det. När något uppmärksammas och vi kanske måste åka till socialtjänsten och det blir något som blir besvärligt. Att man berättar för dem att detta är ett vuxenansvar, att det är vi vuxna som måste göra det och varför man måste göra det. Och sen att finnas kvar, att man inte bara försvinner, att det inte bara blir en gång." (Respondent 5)

Rollins (2020) betonar betydelsen av att tydligt beskriva vad som görs och varför. I mötet med utsatta barn är det extra viktigt att förklara vad som förväntas ske samt hur den professionella kommer agera om oförutsägbara händelser sker (Rollins, 2020). Skolkuratorerna skapade förutsägbarhet för barnen genom att tydligt beskriva vad som kommer hända härnäst. De berättar för barnet vem de kommer vända sig till när en oro kommer fram, de informerar även om vilken eller vilka andra vuxna som kommer prata med barnet.

"Jag behöver förmedla tydligt till dem vad som kommer hända så att de inte går omkring och bär på en ovisshet. Att okej nu har jag berättat det här för en trygg vuxen som ska agera, vad kommer hända? För den rädslan tror jag är ganska svår att gå och bära på, så jag är väldigt tydlig och försöker vara så förutsägbar som möjligt och följa upp, jag bokar möten direkt efter med dem." (Respondent 1)

Förutsägbarhet beskrivs som förutsättning för att få barnen delaktiga i den processen som sker efter en anmälan. Vi ser förutsägbarheten som en förutsättning och har analyserat det genom ett delaktighetsperspektiv. Utifrån ett socialpedagogiskt delaktighetsperspektiv anses delaktighet ha nära koppling till flera begrepp som att vara engagerad i sin egen livssituation, tillgänglighet, inkludering och inflytande (Molin, 2018). Flera respondenter ansåg att utgångspunkten var att få med barnet i både process och åtgärd, att hela tiden arbeta

tillsammans med barnet. Källström och Thunberg (2019) beskriver att en jämlik maktbalans i mötet anses vara något av det mest värdefulla för barn som utsatts för våld i hemmet. Barnets möjlighet att känna sig delaktig och jämlik i mötet är av extra stor betydelse då de utsätts för en extrem hjälplöshet och maktobalans utifrån våldet (Källström & Thunberg, 2019). Delaktighet i mötet möjliggör för barnen att påverka sin situation, detta kan skapa en känsla av normalitet och självständighet (Källström & Thunberg, 2019). Efter att skolkuratorer kontaktat socialtjänsten om oro över ett barns utsatthet i hemmet brukar det utföras en skyddsbedömning innan föräldrar kontaktas.

” Jag brukar också försöka förklara hur det går till, så de blir mer delaktiga i hela processen. Nu jobbar jag med äldre tonåringar så då blir det ju också viktigt att de är delaktiga hela vägen. Att de förstår vad det är som kommer att hända och är förberedda, och att jag finns med hela vägen.” (Respondent 2)

Barns delaktighet anses centralt utifrån flera aspekter genom det socialpedagogiska delaktighetsperspektivet. Det syntes tydligt att barnens delaktighet hade en central betydelse i det transkriberade materialet. Vi kunde tydligt se att barnens delaktighet var central i vårt transkriberade material. Det var speciellt viktigt när det handlade om äldre barn, från 13 år och uppåt. Delaktighet ur ett socialpedagogiskt delaktighetsperspektiv handlar om individens engagemang och inverkan på sin egen livssituation (Molin, 2018). Om engagemanget är högt anses även individens delaktighet hög (Molin, 2018). I studien fanns exempel på barn som precis fyllt 18 år där delaktighet upplevdes avgörande för att kunna bistå med stöd. Shier (2001) beskriver att när barns åsikter och påverkan på beslut är lika starka som den professionellas så handlar det om delaktighet på den högsta delaktighetsnivån, nivå 5. Det finns ingen skyldighet att dela sin beslutsmakt med barn, men när den delas så är det viktigt att väga för- och nackdelar mot varandra (Shier, 2001). Det beslutsmakt innebär i kontexten är att enligt FN barnkonventionen så finns det inga bestämmelser som säger att barnet måste vara lika delaktig som professionella när beslut fattas. Den professionella kan trots barnets delaktighet välja att agera på ett sätt utan barnets godkännande. I det här sammanhanget handlar det till exempel om att den professionella alltid kan anmäla till socialtjänsten trots att barnet inte vill och har fyllt 18 år. Barns delaktighet får inte pressas fram, men när deras delaktighet i beslut är jämn med den professionellas så är det fördelaktigt att vuxna finns som stöd (Shier, 2001). Noble, Moore och McArthur (2020) beskriver att barn vill vara inkluderade och delaktiga i beslut som tas i syfte att skydda dem. De menar även att barn har själva uttryckt att dem anser det speciellt viktigt att informeras och inkluderas kring praktiska frågor som handlar om planer för deras säkerhet.

Barns delaktighet beskrevs i studien på flera olika sätt, ett exempel för äldre barn var att ge flera alternativa lösningar eller möjligheter. Det kunde handla om att hänvisa till andra verksamheter eller erbjuda sitt stöd utanför skolans ram. Det nämndes av flera respondenter oavsett barnets ålder att de kunde närvara i sammanhang utanför skolan. De kunde finnas tillgänglig långt efter skoldagens slut. Det viktiga upplevdes vara att ge barnet möjlighet att själva reflektera kring alternativa möjligheter och vara delaktig i dem ska gå vidare. Den högre nivån av barns delaktighet handlar om att ta hänsyn till barns åsikter i sitt beslutsfattande (Shier,

2001). När det handlar om de äldre barnen så brukade skolkuratorerna i de flesta fall tillsammans med barnen reflektera kring situationen och alternativa möjligheter. Freires teori om möjligheterna till att förändra utsatta människor situationer handlade bland annat om delaktighet (Carroll & Minkler, 2000). Det bästa stödet, utifrån barnets behov, ansågs vara när barnet blir en delaktig aktör i processen. Rollins (2020) bekräftar detta påstående genom att redogöra för att professionella kan uppmuntra klienters engagemang i en förändringsprocess genom delaktighet. Genom att barnet känner att de inte går igenom den kommande förändringen ensam (Rollins, 2020).

Sammanfattning av resultat

I sammanfattningen av resultatet knyts studiens teoretiska perspektiv och begrepp ihop med vad som framkommit i analysen. Många barn som upplever våld i hemmet har inte alltid en erfarenhet om hur goda relationer skall eller kan vara. Johansson och Herz (2016) beskriver att professionella i det sociala arbetet kommer att möta barn som har svårigheter med att skapa goda relationer. De kommer även möta barn som har svårigheter att känna trygghet och tillit. Vi upplever att skolkuratorerna i mötet med dessa barn försöker skapa goda relationer med dem vilket kan gynna barnens framtida syn på relationer. Det kan skapa förutsättningar för att barnen ska kunna känna trygghet och tillit till andra människor. Det framkom under intervjuerna och analysen att en god relation är en stor del av att lyckas med arbetet av att stötta barn på ett framgångsfullt sätt. Finns det en god relation så ökar möjligheterna till att kunna närma sig barnen och på det sättet kunna ge dem det stöd som krävs i utsatta situationer. Det socialpedagogiska arbetet som utförs upplevs ske utifrån relationen mellan barnet och skolkuratoren. Cedersund m.fl. (2019) beskriver att socialpedagogiskt stöd oftast sker utifrån att det finns en relation och att man utifrån den relationen med socialpedagogiska insatser kan ge stöd till barnen. I relationsbyggandet så beskriver Ruch m.fl. (2017) att det viktiga är att möta barnen på deras nivå. Ruch m.fl. (2017) belyser betydelsen av att se barnens egenvärde och möter barnet med trygghet och stor respekt för dennes person, känslor och tankar.

Upplevelsen är att relationen och barnens delaktighet var förutsättningar för varandra. Vi har utgått från ett socialpedagogiskt delaktighetsperspektiv där barnens delaktighet är centralt (Molin, 2018). Delaktighet utifrån ett socialpedagogiskt perspektiv handlar om att minska risken för att barnet ses vara den med det avvikande beteendet som behöver lagas. Utifrån skolkuratorernas beskrivningar är uppfattningen att de försöker fånga upp barnen som visar ett avvikande beteende. Genom att följa upp barn som på något sätt fångar de professionellas uppmärksamhet skapas förutsättningar för att kunna stötta barnen. I studien framkom det att skolkuratorer försöker få barnen delaktiga på olika sätt utifrån mognad och ålder. Enligt Shiers (2001) delaktighets modell så bör barns delaktighet anpassas efter mognad och ålder, det skall reflekteras kring barns delaktighet i varje individuellt fall. Analysen redogör för hur skolkuratorerna arbetar för barns delaktighet vilket kopplas till studiens teoretiska utgångspunkt.

Diskussion

Syftet med studien är att undersöka skolkuratorers upplevelser av mötet med barn som misstänks uppleva eller har upplevt våld i hemmet. Samt att undersöka hur de upplever sina möjligheter att stötta dessa barn genom socialpedagogiskt arbete. För att ta reda på detta så behövdes kunskap om hur skolkuratorerna arbetar i mötet med barn som upplevt våld. Vi undersökte hur skolkuratorerna upplevde mötet och vad de ansåg vara viktigt för att kunna ge stöd åt barnen. Det undersöktes även vilka hinder och möjligheter de upplevde i mötet med barnen. I analysen bildades fyra övergripande teman med flera underteman i sig, detta framkom under intervjuerna. De fyra huvudtemana beskriver vad som upplevdes viktigt och ibland avgörande för att lyckas ge barn som utsatts för våld det stöd de behöver. Studiens teorier användes som en grund för hur det insamlade materialet skulle analyseras.

Det framkom att en av möjligheterna som skolkuratorerna arbetar mycket med är relationsskapandet med barn som misstänks uppleva eller tidigare upplevt våld i hemmet. Detta igenom att visa sig tillgängliga. Att vara tillgänglig beskrevs bland annat som att arbeta med öppen dörr och vistas i korridorerna så att barnen okomplicerat kunde ta kontakt. En del var kontaktbara på kvällstid, och vissa bokade in samtal för att följa upp hur helgen varit. Skolkuratorerna beskriver att utifrån barnets ålder möta dem ärligt och tydligt för att inte svika ett förtroende. Detta beskriver Rollins (2020) är skolkuratorns sätt att balansera omsorg och makt. Ärlighet är också ett sätt de arbetar med för att främja relationsskapandet. För att främja relationsskapandet ansågs det även från början behöva finnas en tydlighet kring hur de kommer behöva agera i vissa situationer. Det var dessutom viktigt att förtydliga vad anmälningsplikten innebär. Detta framkom vara betydelsefullt då barnen alltid vet vad som gäller även om det kan vara jobbigt. Det skapar det en trygghet och förutsägbarhet för barnen. Noble, Moore och McArthur (2020) beskriver att det är viktigt för barn att ha tillgängliga vuxna som stöd. Skolkuratorerna beskriver att förebyggande arbete med relationskapande och tillgänglighet är en viktig del för att kunna stötta dem. Rollins (2020) stöttar detta då han beskriver vikten av att skapa goda relationer och att detta görs förebyggande, relationen kan vara viktig när svåra omständigheter dyker upp. Rollins (2020) beskriver ytterligare att när vuxna har barnens förtroende så ökar möjligheterna till att vara ett stöd igenom svåra processer.

En annan möjlighet som betonades var att vara tydliga med att de kommer stanna kvar igenom hela processen. Det framkommer att skolkuratorerna har en viktig roll i mötet med barnen. Deras uppgift är att försöka få ihop bilden av varför ett barn skickar signaler om att de inte mår bra. Shier (2001) beskriver att lyssna och stötta barnen när de vill berätta är två former av att göra dem delaktiga. Det framkom även viktigt att bekräfta barnen i att de är modiga som berättar. Det var även viktigt att ha en kunskap och förståelse för att det finns många olika orsaker som hindrar barn från att berätta. Skolkuratorernas nyfikenhet ger en ytterligare förståelse för barnets utsatthet (Noble, Moore & McArthur, 2020). Det har beskrivits om att barnen har behov av att prata om våldet även om det är svårt. Källström och Thunberg (2019) beskriver att barn som pratar om det de varit med om känner ofta en lättnadskänsla efteråt. Skolkuratorerna utgår från barnet i samtalet vilket ökar deras delaktighet i mötet. Åhl, Karlsson och Ingerström (2020) beskriver att barn som får möjlighet att prata om sina erfarenheter ger positiv effekt för självkänslan och skapar även förtroende för vuxna. Molin (2018) beskriver

att socialpedagogiskt delaktighetsperspektiv ses ha en koppling till begrepp som engagemang i sin egen livssituation, tillgänglighet, inkludering och inflytande. Sammanfattningsvis så ser vi att möjligheterna i skolkuratorers arbete är relationsskapande, delaktighet, trygghet, bekräftelse tillgänglighet och ärlighet i mötet med barn som varit eller är utsatta för våld i hemmet.

Vi undersökte även skolkuratorernas upplevda hinder i mötet med barn som misstänks ha upplevt eller uppleva våld i hemmet. Innan intervjuerna fanns en relativt tydlig föreställning om vad som skulle beskrivas som hinder. Det visade sig inte vara som tänkt, utan de hinder som har nämnt fanns det oftast lösningar för. Det som förväntades vara ett hinder för att stötta barnen i skolan var samtycket. Föräldrars samtycke har beskrivits vara ett hinder för att stötta barn som upplever våld i hemmet (Berger, Chionh & Miko, 2021). Skolkuratorerna beskrev att trots sekretessen så kan de alltid ha inledande samtal med barn. Vid misstanke om våld så fångas barnet upp utan kontakt med föräldrar. I de fall de framkommer att barnet är utsatt för allvarligt våld så kontaktas socialtjänsten. Som regel gör socialtjänsten en skyddsbedömning innan föräldrarna kontaktas för att säkerställa barnets säkerhet. Majoriteten av skolkuratorerna beskrev att de inte lämnade barnet förrän de kan säkerställa dennes trygghet. I vissa fall när det fanns en oro och en akut insats inte utfördes av till exempel socialtjänsten så följde skolkuratoren upp barnet dagen efter. Det kunde även innebära att de var tillgängliga för barnet långt efter skoltid via telefon, för att ge barnet någon form av trygghet. Det som skiljde sig mellan tidigare forskning och några av skolkuratorerna verkar vara det personliga engagemanget. Samtliga skolkuratorer satte barnets behov i centrum och utgick från det. Vissa upplevdes däremot finnas kvar i processen med barnen längre än vad de anses skyldiga att vara. Det var flera som beskrev att de inte gör en orosanmälan för att sedan släppa ärendet. De stannade med barnet under processen som en trygg vuxen tills att barnet var säkert. Något som kan bero på personligt engagemang och även det som beskrivits som att vara den trygga vuxna. Den som finns för barnen när ingen annan vuxen gör det. För att skolkuratorer skall kunna påverka sitt handlingsutrymme i organisationen så anses det vara viktigt att de själva förespråkar vad deras roll bör innebära (Beck & Lane, 2019). Förväntningarna på vad som skulle vara ett hinder kunde i vissa fall användas som möjlighet beroende på hur handlingsutrymmet i den professionella rollen användes.

Hinder som upplevdes var att de bär på mycket information och axlar mycket själva, vilket gör att de upplever sig ganska ensamma i sin roll. Sekretessen mellan kollegorna kunde i vissa fall upplevas som ett hinder då viss information som kommit fram ansågs relevant för andra som möter barnet i skolan att veta om. Vi förväntade oss att anmälningsplikten skulle vara ett upplevt hinder på olika sätt utifrån hur de framkommit som centralt dilemma i tidigare forskning. Organisatoriska riktlinjer och skyldigheter kan upplevs som ett centralt hinder inom socialt arbete. Däremot uppfattades inte skolkuratorerna uppleva anmärkningsvärda hinder i hur de agerar när de misstänker att ett barn utsätts eller upplever våld i hemmet. Så länge skolkuratoren var öppen, ärlig och tydlig från början och utgår från barnet så upplevdes inte hindren så stora. Det framkom även att när de möjliggör för barns delaktig i processen så upplevs det finnas fler möjligheter än hinder. Forskning beskriver dilemman kring huruvida föräldrar ska kontaktas eller inte när barn betar sig avvikande. Detta då det finns en oro för att

barnets situation i hemmet skulle förvärras efter kontakt med föräldrarna (Berger, Chionh & Miko, 2021). Det framkom inte i studien några direkta svårigheter med att rapportera barnets beteende. Det upplevdes snarare handla om att agera och reflektera kring vad som eventuellt orsakade barnets avvikande beteende. Vi reflekterar kring om de etiska dilemman som nämns i tidigare forskning handlar om hur mycket de professionella går utanför skolans ramar. Hur mycket de väljer att följa upp ett barn efter att en anmälan är utförd eller när de tagit del av en oro om våld i hemmet. Det har beskrivits som att professionella inom skolan inte känner sig tillräckligt rustade för att vara ett känslomässigt stöd för barn som upplevt våld i hemmet (Berger, Chionh & Miko, 2021). Även om självtvivel nämndes under intervjuerna så upplevdes delaktighet, förutsägbarhet och närvaro minska de etiska och moraliska dilemman som tidigare forskning visar.

En svårighet som ansågs vara ett nyare fenomen var att upptäcka barn som utsätts för våld i hemmet som inte kan språket, alltså nyanlända barn. Det framkom att det inom vissa skolor finns många olika kulturer där det i en del familjer anses vara accepterat att aga barn i olika grad. Svårigheterna var bland annat att dessa föräldrar inte uppfattar sitt agerande som våld på samma sätt som skolkuratorerna. Professionella inom skolan arbetar efter barnkonventionen. För att möta denna problematik så arbetade skolan för att informera föräldrar och inkludera dem genom föräldramöten och informationsträffar. Det fanns även ett annat upplevt hinder när det handlade om nyanlända barn vilket var språket. Barn som är nya i ett land kan på grund av språket vara svårare att upptäcka (Åhl, Karlsson & Ingerström, 2020). Det upplevdes vara en svårighet med språket men också en osäkerhet kring om dessa barn signalerar på samma sätt som barnen från Sverige signalerar. Det finns stora skillnader inom kulturer kring vad som är accepterat att utsätta barn för och inte. Det kan förhindra barnet att förstå sin utsatthet och därmed inte visa de signaler som många barn gör. I vissa möten med barnen behövs det en tolk, detta har visat sig kunna skapa en oro för barnet. Oro för att tolken ska berätta för föräldrarna vad barnet sagt. Detta hinder upplevdes svårare att bemöta. Tillgång till stöd inom organisationen underlättar inför svåra beslut och dilemman (Berger, Chionh & Miko, 2021). En av skolkuratorerna hade inte något stöd utifrån organisationen utan upplevde sig ha ett brett och stort nätverk som växt fram utifrån sin långa arbetserfarenhet. Majoriteten av skolkuratorerna ansåg sig ha ett bra stöd vilket ansågs viktigt för att känna sig trygg i sin roll och i de svåra beslut som de många gånger står inför.

En upptäckt som skiljer sig mellan den tidigare forskningen och resultaten i studien är de etiska dilemman som professionella upplever i samband med orosanmälan. Det var tydligt i vår studie att skolkuratorerna arbetar för att vara tydliga, ärliga och förutsägbara, för att ge barnen möjlighet att berätta i sin egen takt. Studiens analys och resultat visar att barn som från början vet om skolkuratorns skyldigheter inte upplever ett brutet förtroende. Resultatet i studien visar att bristande tydlighet i mötet skapar en otydlig relation för barnen. Det skolkuratorerna i studien beskrivit att dem arbetar för och anser betydelsefullt är just relationen till barnen. Det har även ansetts betydelsefullt att arbeta för barnens delaktighet, skapa trygghet, bekräfta barnen, vara ärlig, tillgänglig och stanna kvar. Dessa betydelsefulla faktorer som studiens resultat visar anser vi vara förutsättningar för att minska de etiska och moraliska dilemman som tidigare forskning beskriver.

Kritiska reflektioner

I studien var syftet att undersöka skolkuratorers upplevelser av mötet med barn som upplever våld i hemmet samt vilka möjligheter och hinder de upplever. Det som i efterhand upptäcktes var att vi hade kunnat ha mer specifika och konkreta frågor kring vilka möjligheter de upplevde i arbete med dessa barn. Även om studien fick fram upplevda möjligheter utifrån samverkan och relationen till barnet, så hade mer konkreta frågor bidragit med tydligare svar. Det var något som upptäcktes under arbetet med diskussionen. Frågeställningen som var kopplat till möjligheter upplevdes mer abstrakt att besvara än de andra frågeställningarna. Detta kan även bero på att mötet med barn alltid är olikt från varandra. Det kanske inte finns en konkret och enkel förklaring på vilka specifika möjligheter som upplevs i mötet med utsatta barn. De möjligheter skolkuratorerna ser är möjligtvis kopplat till vad de anser vara betydelsefullt utifrån varje individuellt möte med barnen. Ytterligare en reflektion som framkom under analysen var att vi vid några tillfällen inte följde upp svaren på frågorna tillräckligt. Även om det inkom detaljrika svar på de frågor som ställdes under intervjun så kunde det under transkriberingen upplevas saknas fördjupning i vissa delar. Vi hade kunnat be om utvecklade svar när de beskrev vissa situationer och upplevelser. Det hade varit en fördel att få med fler skolkuratorer i studien för att se om deras upplevelser skiljer sig mer vid ett större urval. Detta trots att det handlar om forskning utförd i Sverige. Fler respondenter hade gett en bredare uppfattning men det var svårt att få till.

Implikationer för socialt arbete och socialpedagogik

I studien har vi sett att det i många fall är avgörande att ha kunskap om barns utsatthet och hur barn påverkas av att utsättas för våld i hemmet. Det socialpedagogiska förhållningssättet minskar risken för att utsatta barn med avvikande beteende ses som problematiska. De behöver i stället fångas upp och få rätt stöd. Berger och Samuel (2020) bekräftar betydelsen av att ha kunskap om hur dessa barn ska mötas. Barn med ett avvikande beteende kan bero på bakomliggande faktorer som är viktiga att se för att skydda dessa barn. Genom att tillföra socialpedagogik i skolan minskar risken för att barnen ses som bärare av ett avvikande beteende, och därmed behöver lagas (Molin, 2018). Socialpedagogiskt arbete handlar om att ta hänsyn till barnens förmågor utifrån den situationen de befinner sig i (Molin, 2018).

Skolans arbete för barns delaktighets skulle skapa förutsättningar för barnen i de beslut som rör deras utsatthet. Molin (2018) beskriver att det socialpedagogiska arbetet handlar om att möjliggöra individers inverkan på sin egen situation. Skolkuratorerna beskrev det sociala arbetet genom att vara tillgänglig för barnen och skapa förutsättningar för samtal i deras miljö. Molin (2018) redogör för att externa förutsättningar för delaktighet handlar om att genom tillgänglighet möjliggöra för barns delaktighet. Det sociala arbetet behöver förhålla sig och utgå från barns egna förutsättningar och möjligheter för att förstå sin egen situation. Socialt arbete i skolan kan skapa förutsättningar, både till att förbättra barns utsatthet i hemmet och påverka barnets uppfattning om sig själv och omgivningen. Socialt arbete inom skolan är viktigt då det i skolan finns möjlighet att möta barnen regelbundet. Genom socialpedagogiskt förhållningssätt kan professionella arbeta för att bygga relationer. Relationen kan bli förutsättningen för att minska maktbalansen mellan den professionella och barnet. Vi

upptäckte att det finns flera orsaker till att barn hindras från att berätta om våldet, ibland kan det bero på rädsla och ibland på språket. Professionella inom skolan behöver skapa förutsättningar för att hjälpa barn att övervinna det som hindrar dem från att kunna uttrycka sig (Shier, 2001). Studien har visat att finns många aspekter att tänka på kring barns utsatthet och förståelse för hur dessa barn behöver bemötas. Det har visat sig att skolkuratorns socialpedagogiska arbete och förhållningssätt kan vara avgörande för att kunna upptäcka och stötta utsatta barn.

Vidare forskning

Det har svårt att hitta litteratur gällande socialpedagogiskt arbete i skolor och hur det kan stötta både barn och avlasta andra professioner. Det hade varit bra om det forskades mer om detta då vi tror det hade varit givande. Ytterligare forskning kring detta hade gjort det möjligt att ha något att luta sig emot det för att kunna anställa fler socialpedagoger i skolans miljö. Vi ser att det hade varit intressant att forska om möjligheten till att skolkuratorer skulle kunna ge barn enklare behandlande samtal som stöd. Detta ser vi skulle kunna ge stora positiva effekter då vården är överbelastad och inte kan hantera alla barn som behöver stöd.

Litteraturförteckning

- Aspelin, J. & Persson, S. (2011). *Om relationell pedagogik*. 1. uppl. Malmö: Gleerups utbildning AB.
- Backman, J. (2016). *Rapporter och uppsatser*. 3. uppl. Lund: Studentlitteratur AB.
- Banks, S. (2013). Negotiating personal engagement and professional accountability: professional wisdom and ethics work. [Elektronisk] *European Journal of Social Work*, vol. 16(5), ss. 587–604. Tillgänglig: Sociology Source Ultimate [2021-03-22]. DOI: 10.1080/13691457.2012.732931.
- Beck, M. J. & Lane, E. M. D. (2019). Exploring Effective Practitioner Advocacy: A Study of ASCA's School Counselor of the Year Finalists. [Elektronisk] *Journal of Counselor Leadership & Advocacy*, vol. 6(2), ss. 174–187. Tillgänglig: Sociology Source Ultimate [2022-04-04]. DOI: 10.1080/2326716X.2019.1601602.
- Berger, E., Chionh, N & Miko, A. (2021). School Leaders' Experiences on Dealing with Students Exposed to Domestic Violence. [Elektronisk] *Journal of Family Violence*, Tillgänglig: APA PsycInfo [2022-03-31]. DOI: 10.1007/s10896-021-00310-4.
- Berger, E. & Samuel, S. (2020). A qualitative analysis of the experiences, training, and support needs of school mental health workers regarding student trauma. [Elektronisk] *Australian Psychologist*, vol. 55(5), ss. 498–507. Tillgänglig: APA PsycInfo [2022-04-08]. DOI: 10.1111/ap.12452.
- Björklund, M. & Paulsson, U. (2012). *Semenarieboken: att skriva, presentera och opponera*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur AB.
- Bolin, A. & Molin, M. (2018). Epilog: Socialpedagogisk handling: förutsättningar, utmaningar och möjligheter. I Molin, M & Bolin, A (red.) *Socialpedagogisk handling i teori och praktik*. Trollhättan: Högskolan Väst, ss. 185–188.
- Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 3. uppl. Malmö: Liber.
- Brå (2014). *Brott i nära relationer: En nationell kartläggning*. [Elektronisk] Stockholm: Brottsförebyggande rådet. (Rapport 2014:8). Tillgänglig: <https://www.bra.se/publikationer/arkiv/publikationer/2014-05-09-brott-i-nara-relationer.html?lang=sv> [2022-03-29].
- Carroll, J. & Minkler, M. (2000). Freire's Message for Social Workers: Looking Back, Looking Ahead. [Elektronisk] *Journal of Community Practice*, 8(1), ss. 21–36. Tillgänglig: Sociology Source Ultimate [2022-04-05].
- Cedersund, E., Eriksson, L., Ringby Jansson, B. & Svensson, L. A. (2019). *Renässans för socialpedagogik: En bok om socialpedagogisk bildning*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur AB.
- Dir 2021:70, *Kommittédirektiv. Vikten av trygghet och kontinuitet för barn i utsatta situationer: en översyn av reglerna i föräldrabalken*. [Elektronisk] Stockholm: Justitiedepartementet. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/4a652f/contentassets/be8f16262a6c4073928e4dd672d814de/vikten-av-trygghet-och-kontinuitet-for-barn-i-utsatta-situationer--en-oversyn-av-reglerna-i-foraldrabalken-dir-202170.pdf> [2022-03-29].
- Eriksson, M., Hultmann, O., Svensson, E. & Jansson, C. (2020). *Barn som upplever våld: Att stödja barn och bedöma föräldrars omsorgsförmåga*. [Elektronisk] Stockholm: Sveriges kommuner och regioner. Tillgänglig: <https://skr.se/download/18.5627773817e39e979ef386c7/1642163972945/7585-908-8.pdf> [2022-03-29].

Flasch, P., Limberg, O. D., Fox, J., Ohrt, J. H., Crunk, E. & Robinson, E. (2019). Experiences of Altruism in the Therapeutic Relationship: Perspectives of Counselors-in-Training and Their Clients. [Elektronisk] *Counseling & Values*, vol. 64(2), ss. 168–185. Tillgänglig: Sociology Source Ultimate [2022-04-08].

Forsner, M., Elvhage, G., Ewalds-Kvist, B. M. & Lütznén, K. (2021). Moral Challenges When Suspecting Abuse and Neglect in School Children: A Mixed Method Study. [Elektronisk] *Child & Adolescent Social Work Journal*, vol. 38(6), ss. 599–610. Tillgänglig: Sociology Source Ultimate [2022-04-03]. DOI: 10.1007/s10560-020-00680-6.

Harbola, R. (2021). Impact and need of psychological counseling in a school setting. [Elektronisk] *IAHRW International Journal of Social Sciences Review*, vol. 9(2), ss. 84–87. Tillgänglig: Sociology Source Ultimate [2022-04-05].

Hart, R. A. (1992). *Children's Participation: From tokenism to citizenship, Innocenti Essay no. 4*. [Elektronisk] Florence: UNICEF. Tillgänglig: http://www.unicef-irc.org/publications/pdf/childrens_participation.pdf [2022-04-12].

Havlik, S. A., Malott, K., Yee, T., DeRosato, M. & Crawford, E. (2019). School Counselor Training in Professional Advocacy: The Role of the Counselor Educator. [Elektronisk] *Journal of counselor leadership and advocacy*, vol. 6(1), ss. 71–85. Tillgänglig: Sociology Source Ultimate [2022-04-02].

Heimer, M., Näsman, E. & Palme, J. (2018). Vulnerable children's rights to participation, protection, and provision: The process of defining the problem in Swedish child and family welfare. [Elektronisk] *Child & Family Social Work*, vol. 23(2), ss. 316–323. Tillgänglig: Sociology Source Ultimate [2022-04-13].

Howe, D. (1998). Relationship-based thinking and practice in social work. [Elektronisk] *Journal of Social Work Practice*, vol 12(1), ss. 45–56. Tillgänglig: Sociology Source Ultimate [2022-04-13]. DOI: 10.1080/02650539808415131.

Johansson, T. & Herz, M. (2016). Mötets många ansikten: när professionella möter klienter. I Meeuwisse, A., Swärd, H., Sunesson, S. & Knutagård, M. (red.) *Socialt arbete: en grundbok*. 3. uppl. Stockholm: Natur Kultur Akademisk.

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 3. uppl. Lund: Studentlitteratur AB.

Källström, Å. & Thunberg, S. (2019). "Like an Equal, Somehow" -What Young People Exposed to Family Violence Value in Counseling. [Elektronisk] *Journal of Family Violence*, vol. 34(6), ss. 553–563. Tillgänglig: Sociology Source Ultimate [2022-03-31]. DOI: 10.1007/s10896-018-00032-0.

Madsen, B. (2001). *Socialpedagogik*. Lund: Studentlitteratur AB.

Molin, M. (2018). Framväxten av ett socialpedagogiskt delaktighetsbegrepp. I Molin, M & Bolin, A (red.) *Socialpedagogisk handling i teori och praktik*. Trollhättan: Högskolan Väst, ss. 19–41.

Noble, C. D., Moore, T. & McArthur, M. (2020). Children's experiences and needs in relation to domestic and family violence: Findings from a meta-synthesis. [Elektronisk] *Child & Family Social Work*, vol. 25(1), ss. 182–191. Tillgänglig: APA PsycInfo [2022-04-07]. Doi: 10.1111/cfs.12645.

Pepler, D. J., Catallo, R. & Moore, T. E. (2000). Consider the Children: Research Informing Interventions for Children Exposed to Domestic Violence. [Elektronisk] *Journal of Aggression*,

Maltreatment & Trauma, vol. 3(1), ss. 37–57. Tillgänglig: Sociology Source Ultimate [2022-04-04]. DOI:10.1300/J146v03n01_04.

Rollins, W. (2020). Social Worker–Client Relationships: Social Worker Perspectives. [Elektronisk] *Australian Social Work*, vol. 73(4), ss. 395–407. Tillgänglig: APA PsycInfo [2022-04-09]. DOI: 10.1080/0312407X.2019.1669687.

Ruch, G., Winter, K., Cree, V., Hallett, S., Morrison, F. & Hadfield, M. (2017). Making meaningful connections: using insights from social pedagogy in statutory child and family social work practice. [Elektronisk] *Child & Family Social Work*, vol. 22(2), ss. 1015–1023. Tillgänglig: Sociology Source Ultimate [2022-04-05]. DOI:10.1111/cfs.1232.

Sackett, C. R. & Cook, R. M. (2021). An Exploration of Young Clients' Experiences in Counseling With Post-Master's Counselors. [Elektronisk] *Journal of Counseling & Development*, vol. 99(1), ss. 72–83. Tillgänglig: Sociology Source Ultimate [2022-03-31]. DOI: 10.1002/jcad.12355.

SFS 2001:453. Socialtjänstlag. Stockholm: Socialdepartementet.

SFS 2001:453. *Socialtjänstlag*. Stockholm: Socialdepartementet.

SFS 2010:800. *Skollag*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.

SFS 2018:1197. Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter. Stockholm: Socialdepartementet.

Shier, H. (2001). Pathways to participation: openings, opportunities and obligations. [Elektronisk] *Children & Society*, vol. 15(2), ss. 107–117. Tillgänglig: Sociology Source Ultimate [2022-04-12]. DOI: 10.1002/CHI.617.

Skolverket (2022-03-30). *Elevhälsa*. [Elektronisk] Solna. Tillgänglig: <https://www.skolverket.se/regler-och-ansvar/ansvar-i-skolfragor/elevhalsa#h-Organisationavelevhalsan> [2022-04-03].

Skolverket (2021-10-04). *Skolans ansvar för barn som far illa*. [Elektronisk] Solna. Tillgänglig: <https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/skolans-ansvar-for-barn-som-far-illa> [2022-04-03].

Socialstyrelsen (2021-12-22). Våld i nära relationer. [Elektronisk] Stockholm. Tillgänglig: <https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/omraden/vald-och-brott/vald-i-nara-relationer/> [2022-03-29].

SOU 2019:32. *Straffrättsligt skydd för barn som bevittnar brott mellan närstående samt mot uppmaning och annan psykisk påverkan att begå självmord*. [Elektronisk] Stockholm: Justitiedepartementet. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/4ada7e/contentassets/8ab4b9ab80784ad598d3259919130958/straffrattsligt-skydd-for-barn-som-bevittnar-brott-mellan-narstaende-samt-mot-uppmaning-och-annan-psykisk-paverkan-att-bega-sjalvmord-sou-2019-32.pdf> [2022-03-29].

Svensson, K., Johnsson, E., & Laanemets, L. (2008). *Handlingsutrymme: utmaningar i socialt arbete*. Stockholm: Natur & Kultur.

Åhl, C., Karlsson, J. & Ingerström, S. (2020). UNICEFS handbok för barns delaktighet och inflytande: Teori och praktik för nyfikna läsare som vill lära sig mer om värdet av barnets perspektiv. [Elektronisk] Tillgänglig: https://www.kulturskolepedagogdagen.se/sites/default/files/new-root/unicef-handbok-2020-barns_delaktighet_och_inflytande_webb.pdf [2022-04-12].

Bilaga 1 – Informationsbrev

Informationsbrev

Information och samtycke gällande deltagandet i studien:

Vi är två studenter som läser sista terminen på socialpedagogiska programmet på Högskolan Väst och arbetar nu med vårt examensarbete. Vi vill undersöka hur skolkuratorer arbetar i mötet med barn som misstänks uppleva eller har upplevt våld i hemmet. Resultatet kommer att användas i vårt examensarbete för att belysa viktiga aspekter med utsatta barn och ungdomar. Vi vill gärna intervjua dig som har erfarenhet av detta område med specifikt fokus på mötet mellan professionell och barn.

Intervjun räknas ta mellan 30 minuter – 1 timme och kommer att ske på bestämd avskild plats, telefon eller via videolänk. Intervjun kommer spelas in i ljudform för att sedan transkriberas. När examensarbetet är godkänt raderas inspelning och transskript. De enda som tar del av ljudmaterialet och transkripten är vi som utför studien samt eventuellt handledaren och examinator. Uppgifterna behandlas konfidentiellt vilket betyder att i bearbetningen av materialet så kommer vi aidentifiera deltagandet genom att byta ut namn mot siffror. Din medverkan kommer inte kopplas till dig personligen utan kommer presenteras som skolkuratorer i Sverige. Du medverkar frivilligt i studien och kan när som helst ta tillbaka ditt samtycke fram till att studien är färdig.

Hälsningar

Rebecca Jozic
rebecca.jozic@student.hv.se

Madeleine Ytterstedt
madeleine.ytterstedt@student.hv.se

Handledare: Lisbeth Eriksson

Lisbeth.eriksson.2@hv.se

Bilaga 2 – Samtycke

Skriftligt samtycke

Jag godkänner att delta och har fått information om studiens syfte och om hur informationen kommer samlas in och behandlas. Jag har fått information om att det är frivilligt att delta och att jag kan avbryta min medverkan.

Jag samtycker till att delta i studien och att materialet spelas in och används avkodat i examensarbetet.

Ort: Datum:

.....

Namnunderskrift

.....

Namnförtydligande

.....

Bilaga 3 – Intervjuguide

Inledningsfrågor

Vad har du för utbildning?

Var arbetar du nu?

Hur länge har du arbetat på nuvarande arbetsplats?

Hur ser organisationen ut runt om dig?

Kuratorns erfarenhet och arbete

- Hur definierar du “barn som upplever våld i hemmet”?
- Hur får du till dig att någon har vart utsatt för våld?
- Vilken erfarenhet har du av att möta dessa barn?
- Kan du beskriva hur ett möte ser ut med ett av dessa barn?
- Träffar du barnen ensam eller med någon annan vuxen?
- Vilken metod använder du när du möter dessa barn?
Hur aktuellt tycker du det är att lyfta detta ämne?

Mötet

- Vilka reaktioner kan uppstå i ett möte med dessa barn?
- Vilka svårigheter upplever du i mötet?
- Hur gör du för att vara ett stöd för dessa barn?
- På vilket sätt upplever du att barnen har behov av ditt stöd?
- På vilket sätt försöker du skapa en relation till dessa barn?
- Hur bekräftar du barnets upplevelser om sina erfarenheter i mötet?
-

Hinder och Möjligheter

- Vilket stöd kan du erbjuda utan samtycke av föräldrar?
- Vilka etiska dilemman kan du hamna i?
- Vilken information ger du barnet om din anmälningskyldighet?
- Hur bygger du tillit hos barnen trots dina skyldigheter?
- Vilka riktlinjer har arbetsplatsens som kan bli ett hinder i din roll?
- Vilket stöd har du tillgång till i din professionella roll?

Finns det något mer du vill tillägga? _____